

HORIZON-TAAL

mei - juni 2021

Jaargang 53 - nummer 309

Bonvenon en la Esperanto-Retbutiko!

4155 recenzoj!

€39.00

1 recenzo

€35.00

2 recenzoj

Estas je via dispono du apartaj serĉiloj. La **supra** montras listojn laŭ ekzistantaj kategorioj. Vi do povas peti liston de romanoj, de novaj verkoj, ktp. La **suba** donas al vi la eblon **mem** krei vian liston surbaze de serĉvortoj.

Elektu kategorion de pretaj listoj:

kaj **Haveblo** **En stoko** aŭ **Aperonta** aŭ **Brokanta** aŭ **Eble mendebla** aŭ **Elĉerpita**

kaj **Kun** **recenzo** kaj **bildo** kaj **detaloj**

Valuto € EUR

Listoj laŭ: Verkinto - Tradukinto - Ilustrinto - Kontribuinto - Recenzinto - Eldonjaro - Originala lingvo - Recenzopublikigisto - Nomo(verkinto|tradukinto|ilustrinto|kontribuinto) - Recenzonombro

aŭ kreu vian propran elekton surbaze de serĉvortoj (Vi povas mencii plurajn serĉvortojn, ekzemple "Zamenhof parolado" aŭ "disko Kajto") (Por **specialaj literoj** vi povas uzi unikodon: "Voĉo", "Wüster" aŭ se tio ne eblas: "Voc!^o", "Wu!"ster", "W?ster") ("?" signifas kiun ajn literon, "*" signifas kiujn ajn literojn kiel en "W*ter")

Titolo

kaj **Verkinto** (**listo**)

Esperantaĵoj kaj **NOVA!** kaj **Stafeto** kaj **antologio** kaj **baza literaturo** kaj **bildstrio** kaj **bitlibro** kaj **disko** kaj **erotika** kaj **eseo** kaj **faka terminaro** kaj **filatelo** kaj **fotoalbumo** kaj **historio** kaj **kantoj** kaj **kasedo** kaj **kodoromo** kaj **kompakta disko** kaj **komputado** kaj **lernilo (vortaro / infomilo)** kaj **lingviko** kaj **memoro** kaj

LA FEL-RETBUTIKO 25-JARA: intervjuo
ONZE WEBWINKEL BESTAAT 25 JAAR: interview

www.esperanto.be
Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Ten geleide	3
Artikelen (en een filmpje) over taal in de pers	4
De “Retbutiko” blaast vijftientig kaarsjes uit	5
Over een woudmeester en een groene ster	11
Esperanto en la antverpena heredaĵbiblioteko	15
Esperanto in het nieuws.....	17
Krucvortenigmo	19
Covid-19: verslag uit Israël	20
Vivo de Zamenhof - hoofdstuk XI (deel 2)	22

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw

53ste jaargang mei-juni 2021. Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie: Piet Glorieux @ horizon.taal@esperanto.be www.esperanto.be/horizontaal

Tekstopmaak: Yves Nevelsteen yves.nevelsteen@gmail.com

Clubactiviteiten: Katja Lödör lodorkatja@skynet.be

Werkten mee aan dit nummer: Cyreen Knockaert, Kris Panis, e.a.

Administratie en verantwoordelijke uitgever

✉ Vlaamse Esperantobond vzw • Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen

☎ 03 234 34 00 @ financo@fel.esperanto.be www.esperanto.be/fel/nl

BE0419 028 122 • RPR Antwerpen • KBC: IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB

bpost: IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Abonnement: 30 euro per jaar (6 nummers)

Advertentietarieven:

	1-malig	3-malig*	6-malig*
1/1 pagina	257	625	1000
1/2 pagina	150	375	600
1/3 pagina	110	275	440
1/4 pagina	80	200	320
1/8 pagina	55	140	220
1/12 pagina	30	75	120

Alle prijzen zijn in euro.

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een drukklaar geleverd exemplaar. Btw-tarief van 21% op deze tarieven.

TEN GELEIDE

Meer en meer mensen (her)ontdekken Esperanto. Laatst had ik Ekparolu*-sessies met voornamelijk mensen uit Latijns-Amerika: uit Brazilië (niet zo ongebruikelijk) maar ook uit Bolivia en zelfs een meisje uit Paraguay, dat momenteel in Colombia verblijft. Het zijn hoopgevende tekenen dat meer en meer mensen Esperanto leren, maar het zou jammer zijn om die nieuwbakken esperantisten weer te zien verdwijnen. Dat kan mijns inziens alleen als die mensen snel hun kennis in de praktijk brengen door contact met anderstaligen. Een van die mogelijkheden is “online” gaan. Als elke Vlaamse club zijn vergaderingen op eventaservo.org aankondigt en zo zijn contacten met anderstaligen intenser maakt, kan dit alleen maar het taalniveau en... onze reputatie als daadwerkelijke “internationalen” opkrikken.

() Ekparolu is een initiatief van edukado.net om vlotsprekende Esperantosprekers, de “geonkloj”, in contact te brengen met mensen die de basis kennen van Esperanto maar nood hebben aan Esperanto-spreekvaardigheid.*

Voor kandidaat-nev(in)o: Het is geen cursus. Als “nev(in)o” ben je vrij om een “onkl(in)o” en een van zijn beschikbare momenten te kiezen. Bij het inschrijven moet je wel een kleine test doorlopen, want een minimale kennis is vereist om een gesprek te beginnen.

Voor kandidaat-onkl(in)o: Er is nog altijd plaats voor nieuwe mensen. Ben je een vlotsprekende esperantist, meld je dan aan bij <https://edukado.net/>. Je doet een test en daarna zal Katalin Kovats je contacteren voor een kort interview.

Piet Glorieux

ESPERANTO-WANDELCURSUSSEN

Sinds enige tijd vinden er in België virtuele Esperantocursussen plaats. Veel mensen snakken echter naar interpersoonlijk contact. Het virus vertraagt de activiteit van esperantisten aanzienlijk; mensen zijn bang om elkaar te ontmoeten. Ik vraag me toch af: het is lente; kunnen we dan niet samen in kleine groepjes van vier in de natuur gaan wandelen? Waarom niet? Afhankelijk van de interesse wil ik dat één keer per maand organiseren. We zullen samen beslissen over de excursiebestemmingen en onderwerpen van de cursuswandelingen. Interesse? Stuur een bericht naar yves@ikso.net

ĈU VI KURSOPROMENOS KUN NI?

De iom da tempo ekzistas en Belgio du virtualaj Esperantokursoj: unu de Piet Glorieux kaj unu de Yves Nevelsteen. Tre mankas tamen al multaj homoj la interhoma kontakto. La viruso multe bremsas la agadon de esperantistoj; homoj timas renkontiĝi. Estas printempo; mi prinpensis, ke ni povas senprobleme kune promeni en naturo en etaj grupoj de kvar personoj. Kial ne? Depende de la interesiĝo, mi volas organizi tion unufoje monate. Ni kune decidis pri la ekskursoceloj kaj temoj de la kursupromenadoj. Sendu mesaĝon al yves@ikso.net.

HET DUOLEGAAT VERDWIJNT, HET NULTARIEF VOOR GOEDE DOELEN KOMT IN DE PLAATS

De voorbije jaren werd, soms agressief, geworven om een testament op te maken in de vorm van een duolegaat. In de praktijk was het duolegaat een mechanisme geworden om het betalen van een hoge erfbelasting door verre familieleden te vermijden, en de vzw die als begunstigde ingeschakeld werd hield er in veel gevallen weinig aan over.

Een Vlaams decreet dat op 7 april jl. in het Staatsblad verscheen verlaagt het tarief van de erfbelasting (nu 8,8%) en de schenkbelasting (nu 5,5%) voor “goede doelen” (in de praktijk vzw’s) tot 0%.

Het decreet wordt van kracht op 1 juli 2021. Wie al een testament in de vorm van een duolegaat gemaakt heeft, doet er goed aan om onmiddellijk een notaris te raadplegen, want de kans is groot dat door het niet-nultarief de bij de opmaak van het legaat gemaakte berekeningen niet meer kloppen en de begunstigde vzw genoodzaakt is het legaat te weigeren.

Meer info bij testament@fel.esperanto.be

ARTIKELEN (en een filmpje) OVER TAAL IN DE PERS

Regionale talen in Frankrijk erkend Het Franse parlement heeft op 8 april 2021 een wet aangenomen waardoor de regionale talen in Frankrijk erkend worden en het gebruik ervan bevordert: *Proposition de loi relative à la protection patrimoniale des langues régionales et à leur promotion*. De Franse overheid noemt niet enkel o.a. Baskisch en Bretoens, maar ook alle dialectgroepen binnen het Franse territorium 'talen' (langues). Daarmee geniet ook het Frans-Vlaams bescherming. Die Nederlandse dialectgroep wordt gesproken in het departement Nord-Pas-de-Calais en is nooit beïnvloed geweest door de Nederlandse standaardtaal. Frans-Vlaanderen werd al in 1713 definitief bij Frankrijk aangehecht. Het Frans-Vlaams is daardoor een uitermate archaische Nederlandse orale overlevering gebleven. <https://mallonge.net/hor309-lingvo1>

English is the language of science – but precision is tough as a non-native speaker Gebruik je het Engels als wetenschapstaal? Dan moet je complexe en technische zaken nauwkeurig verwoorden. Dat is niet makkelijk als Engels niet je moedertaal is. <https://mallonge.net/hor309-lingvo2>

Schipper krijgt proces-verbaal voor niet spreken van Nederlands of Engels Tijdens een surveillance van de waterpolitie met de P41 op de Westerschelde kregen zij een melding van de verkeerspost Terneuzen over een schip waarmee niet te communiceren viel. De politie is daarop aan boord gegaan van het betreffende schip. Daar bleek dat de Franse schipper de Nederlandse of Engelse taal niet sprak. <https://mallonge.net/hor309-lingvo4>

Presentatie over 10 kunsttalen, waaronder het Esperanto, door de bekende taalwetenschapper prof. dr. Marc van Oostendorp. "Taalkundigen bestuderen meestal natuurlijke talen, zoals het Chinees, het Xhosa of het Nederlands – talen die in de loop van de tijd gegroeid zijn. Toch valt er ook veel te leren uit bedachte talen, met een aanwijsbare auteur. Hier zijn er 10: de talen van Leibniz en Wilkins, het Solresol, Volapük, Esperanto, Ido, Bliss Symbolics, Lojban, Dothraki en Spokaans. Talen die anders zijn dan alle bestaande talen en waaruit we daarom van alles kunnen leren." Bekijk de video die op 21 februari 2021 werd gepubliceerd op de website van Neerlandistiek. <https://mallonge.net/hor309-lingvo3>

Meer artikelen over taal kan je vinden op www.benelukso.eu

DE “RETBUTIKO” BLAAST VIJFENTWINTIG KAARSJES UIT LA FEL-RETBUTIKO 25-JARA

In 1995 was het begrip webwinkel nog helemaal niet “in”. Wist je dat de Vlaamse Esperantobond (VEB), in de persoon van toenmalig directeur Paul Peeraerts, een van de eerste was om met een webwinkel te starten? Genoeg redenen om de “vaders” van de VEB-retbutiko, Paul Peeraerts en Bart Demeyere, aan het woord te laten...

Paul, hoe is alles begonnen? In 1995 was nog helemaal geen sprake van Amazon of Bol.com?

Paul: - De uitgeverij bestond toen al en ook de website, destijds nog gehuisvest op de site van vzw Knooppunt, maar nog niet met het eigen domein “esperanto.be”. De inspiratie vond ik in een “informatica-nieuwsbrief” waarop ik toen geabonneerd was. Hoewel ik zelf geenszins een opleiding informatica had genoten, heb ik toen zelf een eerste versie van de webwinkel gemaakt. Ik had het geschreven in de programmeertaal Perl en eigenlijk is de code van het systeem nu nog altijd grotendeels in Perl. De contactgegevens (leden e.a.) waren van bij het begin in een lokale Access-database gestockeerd en zijn dit op dit ogenblik nog altijd. De gegevensbank van de verkoopbare artikelen (boeken, cd-roms enz.) was eigenlijk een tabel in het geheugen met een heel beperkt aantal gegevens per artikel. Van bij het begin waren er per artikel al wel links naar webpagina’s met meer info en zelfs recensies.

Het is dus heel klein begonnen, maar bij mijn weten waren wij – alvast in de Esperantowereld – de eersten.

Aangezien de VEB-winkel echt wel uniek was, heb je daar toen de pers over geïnformeerd?

Paul: - Eigenlijk niet, maar – zoals hiervoor uitgelegd – was de eerste versie van de webwinkel, die aanvankelijk “retsupermerkato” heette, nog zeer embryonaal. Toch wekte de VEB-webwinkel in de Esperantowereld wel belangstelling. Destijds zijn twee mensen van UEA, de Wereld Esperantovereniging, me daarover komen interviewen en... niet zolang daarna had UEA ook zijn eigen webwinkel.

En 1995 “retbutiko” estis tute nekutima nocio. Ĉu vi scias ke tiam la Flandra Esperantoligo (FEL), fakte Paul Peeraerts, estis “retbutika” pioniro? Bona kialo por doni la parolvicon al la “patroj” de la FEL-retbutiko, Paul Peeraerts kaj Bart Demeyere...

Paul, kiel ĝi komenciĝis? En 1995 oni ankoraŭ tute ne parolis pri Amazon aŭ Bol.com?

Paul: - Tiutempe la eldonejo jam ekzistis kaj ankaŭ la retejo, en la komenco kiel subretejo de la retejo de Knooppunt vzw, sed ankoraŭ ne kun propra domajno “esperanto.be”. La inspiron mi trovis en tiama “informadik-novajletero” kies abonanto mi estis. Kvankam mi neniel studis informadikon, mi sukcesis krei unuan version de la retbutiko. Mi verkis ĝin en la programlingvo Perl. Fakte la nuna sistemo estas ankoraŭ grandparte en Perl-lingvo. La “adresaro” (de membroj, simpatiantoj ktp.) estis stokita en loka “MS Access”-datumbazo kaj tio ankoraŭ nun estas tiel. La datumbazo de la vendeblaj artikoloj (libroj, kd-oj...) estis tiam tabelo en la memoro kun por ĉiu artikolo limigita kvanto da datumoj. La aliaj datumoj, kaj eĉ jam recenzoj, estis ankaŭ disponeblaj sed pere de referenco al retpaĝo. Resume, ĝi komenciĝis tre etskale sed miascie ni estis – almenaŭ en Esperantujo – la unuaj.

Sciante ke la FEL-retbutiko estis unikaĵo, ĉu vi informis la gazetaron?

Paul: - Fakte ne sed – kiel dirite – la unua versio de la retbutiko, kiu komence nomiĝis “retsupermerkato”, estis ankoraŭ embrieca. Tamen la FEL-retbutiko vekis intereson en Esperantujo. Tiutempe eĉ du homoj de UEA venis intervjui min kaj... nur iom poste ankaŭ UEA havis sian retbutikon.

Bart, poste vi aldoniĝis...

Bart: - En 2004 (?) aperis en Horizontaal (la FEL-revuo) serĉanonco por retejo-helpanto. Mi reagis kaj tiel komenciĝis mia rolo en la historio de la retbutiko. Mi memoras ke unu el miaj unuaj “plibonigoj” estis la aŭtomata kreado de fakturoj de la mendoj. Ĝis tiam Gerd, la tiama kaj ĝisnuna oficistino de FEL, faris mane ĉiujn fakturojn, do mia laboro ŝparis al ŝi laboron.

Bart, jij bent er dan later bij gekomen?

Bart: - In 2004 was er in Horizontaal een “vacature” gepubliceerd voor een website-vrijwilliger. Ik heb erop gereageerd en zo is de bal aan het rollen gegaan. Ik herinner me dat een van de eerste dingen die ik heb “verbeterd” de automatische aanmaak van facturen van bestellingen was. Voor Gerd, de toenmalige en ook nog huidige bediende van de VEB, die tot dan de facturen allemaal manueel moest aanmaken, was dit een pak minder werk. Daarna heb ik het gegevensbanksysteem aangepast zodat de gegevens van de artikelen in een MySQL-database op de server werden opgeslagen. En zo zijn de mogelijkheden van de webwinkel stelselmatig uitgebreid. Een van de laatste nieuwigheden die ik heb aangebracht is de toevoeging van de lijsten met “auteurs”, “titels”, “uitgavenjaren” enz. Dit is belangrijk voor de zichtbaarheid van de artikelen op het internet. Het algoritme van Google dat bepaalt hoe hoog een site in de ranking komt, baseert zich namelijk op het aantal links naar de site.

Paul: - Een ander nieuwigheidje van de laatste jaren dat de Retbutiko heel wat eenvoudiger maakt, is dat je nu gewoon in je browser retbutiko.be/trovu/Steele kan intikken. Dan krijg je onmiddellijk alle boeken van Trevor Steele. Of als je van een bepaald boek alleen nog maar weet dat het woord “murdo” in de titel voorkomt, dan helpt <https://retbutiko.be/trovu/murdo> je in een paar seconden verder.

De grote hoeveelheid gegevens per artikel vind ik iets unieks. Er zijn mijns inziens weinig dergelijke webwinkels waar je zo’n diversiteit aan recensies kan vinden over een bepaald werk.

Bart: - Inderdaad, wij hebben de toelating om alle verschenen recensies te publiceren mits vermelding van de auteur en het medium waar ze zijn verschenen. Ik heb zelfs een speciaal programma (zie kader) dat het internet afscant naar informatie en/of recensies over een bepaald werk. Helaas is de informatie die ik zo automatisch “pluk” van internet dikwijls niet kant-en-klaar en moet ik die nog verwerken tot bruikbare info voor de gegevensbank. Soms moet ik mijn programma ook bijwerken n.a.v. recente evoluties op internet enz.

In dat verband wil ik hierbij een oproep lanceren naar vrijwilligers om te helpen bij het bijwerken van de gegevensbank (zie kader).

Paul: - Er is ook een mogelijkheid om een beoordelingsscore toe te voegen. Helaas wordt die weinig

Poste mi modifis la datumbanko-sistemon tiel ke la datumoj de la artikloj estis stokitaj en MySQL-datumbazo sur la servilo. Kaj tiel la eblecoj de la retbutiko iom post iom pliiĝis. Unu el la lastaj novaĵoj kiun mi faris estis la aldono de listoj de “aŭtoroj”, “titoloj”, “eldonjaroj” ktp. Tio gravas por la videbleco de la artikloj en Interreto. La algoritmo de Google kiu determinas la lokon de retejo en la vicordo de trovitaj retejoj, baziĝas sur la nombro de referencoj al la retejo.

Paul: - Alia novaĵo de la lastaj jaroj kiu plifaciligas la uzadon estas ke vi nun povas entajpi ekz. retbutiko.be/trovu/Steele en via kromilo. Tio tuj havigas al vi ĉiujn librojn de Trevor Steele. Aŭ se vi ekz. nur konas la vorton “murdo” el iu titolo, tiam <https://retbutiko.be/trovu/murdo> donas la respondon post kelkaj sekundoj.

SERĈATA: 'enriĉigisto' de la retbutiko. Ĉu ankaŭ vi volas ke nia retbutiko iĝos LA referenco por libroj kaj recenzoj? Kaj tiel altiras pli da klientoj? Ĉu vi havas emon aldoni fotojn, detalojn kaj recenzojn, helpe de serio da programoj kiuj serĉas por vi? Aŭ ĉe FEL serĉi mankantajn datumojn?

Kontaktigu kun ni per retejestro@retbutiko.be.

Mi aparte aprezas la grandan kvanton da recenzoj. Mia opinio ekzistas malmulte da tiaj retbutikoj kun tia diverseco de recenzoj pri specifa verko.

Bart: - Efektive, ni havas la permeson publikigi ĉiujn aperintajn recenzojn kondiĉe ke ni mencias la aŭtoron kaj la komunikilon en kiu ili aperis.

Mi mem faris programon (vidu kadron) kiu skanas Interreton pri informoj kaj/aŭ recenzoj koncerne specifan verkon. Bedaŭrinde tio kion mi tiel “plukas” de Interreto ofte ne estas uzopreta kaj mi ankoraŭ devas prilabori ĝin por ke ĝi estu taŭga por la datumbazo. Foje mi ankaŭ devas ĝisdatigi mian programon pro evoluoj en Interreto ktp.

Tiurilate mi volas lanĉi alvokon al volontuloj por helpi min ĝisdatigi la datumbazon (vidu kadron).

Paul: - Ekzistas ankaŭ ebleco “pritaksi” verkojn. Bedaŭrinde ĝi tre malofte estas uzata. Tio kion mi ankaŭ trovas stranga estas ke eldonejoj de Esperanto-artikloj rare aktive informas nin pri novaj eldonaĵoj. La retejo tamen enhavas paĝon kiu detale klarigas al eldonejoj kiel kian informon ili havigu al ni por ke iliaj verkoj estu publikigitaj en nia retbutiko.

INTERNET ARCHIVE <http://esperanto.agoranet.be/> Go DEC JAN APR 30 1997 1998 1999 About this capture

Wayback Machine 9 captures 24 Dec 1997 - 28 Apr 1999

[Aktuale](#)
[Serĉiloj](#)
[MONATO](#)
[La Jaro](#)
[Revuoj](#)

 [Supermarkto](#)
[Eldonoj](#)
[Literaturo](#)
[Ĉapelilo](#)
[Biblioteko](#)
[Grafiko](#)
[Kunveno](#)
[Financo](#)
[Oficejo](#)
[Anoncoj](#)
[Statistikoj](#)

[Mendilo](#)

[Skribi al FEL](#)

[Nederlands](#)

La Esperanta Retsupermarkto

En la Esperanta Retsupermarkto vi povas agrable promeni laŭ la libroj, diskoj, kasedoj, komputilaĵoj, filatelaĵoj, ktp. Vi povas ankaŭ krei listojn laŭ via prefero, ekzemple liston de difinita aŭtoro. Vi povas ankaŭ rigardi la kovrilpaĝon de viaj preferataj libroj, aŭdi pecon el viaj preferataj diskoj, legi recenzon pri ili aŭ venigi pliajn detalojn.

Por havi superrigardon pri la novaĵoj, elektu la eron *novaj produktoj* en la pendomenuo *Kategorio*. En tiu sama pendomenuo vi povas ricevi superrigardon de la bazaj literaturaj verkoj, t.e. la libroj kiuj laŭ William Auld aperu nepre en ĉies biblioteko.

Kompreneble vi povas ankaŭ mendi la varojn. Por mendi simple metu nombron en la kolumno *Kvanto* kaj post la butikumado metu ĉion en vian butikumkorbon.

Agrablan viziton!

 [Al la supermarkto!](#)

En la supermarkto estas vendataj nur novaj eroj. Sendube vi interesiĝas ankaŭ pri nia [listo pri haveblaj brokantaj libroj](#) kaj pri la [listo de verkoj konsulteblaj en nia biblioteko](#).

 [Indekso](#)

Lasta adapto de tiu ĉi paĝo: (La datumbazo mem estas ĉiutage adaptata)

Unua versio de la retbutiko de FEL

gebruikt. Wat ik ook eigenaardig vind is dat uitgeverijen van Esperantoartikels ons zo weinig actief benaderen met nieuwe aanbiedingen. Er bestaat nochtans een pagina op de website die uitgeverijen haarfijn uitlegt hoe en welke informatie ze ons moeten bezorgen om hun werken in onze webwinkel te publiceren. Ik denk dat er ook nog ruimte is voor een grotere bekendheid van de retbutiko. Vaak kom ik op internet nog vragen tegen zoals "Waar vind ik (informatie over) dit boek?" terwijl onze webwinkel die vragen vrij eenvoudig kan beantwoorden.

Wij, als gebruikers van de webwinkel, vinden het heel normaal dat we nagenoeg elk Esperantoartikel terugvinden. Maar daar gaat heel wat werk mee gepaard.

Paul: - Afgezien van het onderhoud van de website door Bart en het handmatig toevoegen van sommige recensies is er het bijwerken van de gegevensbank. Dit gaat als volgt. Gerd maakt een bestand aan met de basisgegevens van elk artikel. Bart voegt voor de belangrijkste boeken een foto en een beschrijving toe en soms wat meer, ook de laatste Monato-recensies. Via een scanning van het internet vindt en controleert Bart dan nog veel ontbrekende foto's, details (medewerkers, grootte, voornamen enz.) en recensies. Ik doe dan de "finetuning", bijvoorbeeld het toevoegen van extra gegevens die ik her en der nog vind, en de finale controle van de gegevens.

Welke uitdagingen zien jullie momenteel?

Bart: - Hoewel Unicode (een codesysteem dat in

Mi kredas ke nia retbutiko bezonas ankoraŭ pli da konateco. Ofte ankoraŭ trafas min demandoj en Interreto en la stilo "Kie mi trovas (informon pri) ĉi tiu verko?" al kiuj nia retbutiko ege facile povas respondi.

Por ni, uzantoj de la retbutiko, estas tute normale ke ni retrovas preskaŭ ĉian Esperanto-artiklon en la retbutiko. Sed tio postulas multe da laboro.

Paul: - Krom la ĝisdatigo de la retejo-sistemo fare de Bart kaj la mana aldonado de recenzoj, la registrado de informoj en la datumbazo ankaŭ estas tempokonsuma tasko. Tio iras jene. Gerd kreas dosieron kun la bazaj datumoj de ĉiu (nova) artiklo. Bart aldonas por la plej gravaj libroj foton, priskribon kaj foje eĉ pli, kiel ekz. la lastajn Monato-recenzojn. Skanante Interreton, Bart trovas kaj kontrolas ankoraŭ mankantajn fotojn, detalojn (kunlaborantojn, grandecon, antaŭnomojn, ktp.) kaj recenzojn. Mi finpretigas, ekz. aldonas aliajn datumojn kiujn mi trovis jen kaj jen, kaj finkontrolas ĉiujn datumojn.

Kiujn defiojn vi nuntempe ankoraŭ vidas por la retbutiko?

Bart: - Kvankam Unicode (kodsistemo kiu enhavas kodojn por ĉiuj karakteroj de ĉiuj konataj alfabetoj) nun estas la normo, tio kaŭzas ankoraŭ certajn teĥnikajn problemojn en nia sistemo. Perl, almenaŭ la lasta versio, ne ĉiam "digestas" nelatinajn karakterojn kaj la nuna registro-sistemo ankoraŭ ne funkcias per Unicode. Paul ekz. ricevis plendon

principe alle alfabetten aan) nu de norm is, veroorzaakt dat nog altijd bepaalde technische problemen in ons systeem. Perl, althans de vorige versie, “verslikte” zich nog geregeld in exotische lettertekens en de huidige invoermethode van de gegevens werkt ook nog niet met Unicode. Paul kreeg bijvoorbeeld van een Chinese esperantist de klacht dat zijn postbode geen Latijns schrift kan lezen. Het zou dus wel handig zijn dat in een nieuwe versie van de webwinkel Unicode volledig geïntegreerd is.

Een andere uitdaging is hoe we de tijdsinvestering i.v.m. het bijwerken en technisch up-to-date brengen van de webwinkel kunnen verminderen.

Als ik het allemaal samentel, heb ik er al ettelijke jaren tijd in geïnvesteerd als vrijwilliger. En zelfs nu nog ben ik er de laatste maanden bijna fulltime mee bezig. Het internet evolueert en dus regelmatig updates blijft nodig. Maar het is de investering waard, want de webwinkel is een zeer belangrijke inkomstenbron voor de Vlaamse Esperantobond.

Paul: - Ik, Gerd en Bart zijn “gepakt en gemazeld” in het werken met de gegevensdatabanken. Voor Gerd is bijvoorbeeld het maken van een extract uit de contactgegevens een “fluitje van een cent”, maar voor de opvolger van Gerd (en andere vrijwilligers) zou het handig zijn als iets dergelijks of bijvoorbeeld het aanpassen van de gegevens vlotter kon.

GEZOCHT: ‘verrijker’ van de webwinkel. Wil je ook dat onze webwinkel dé referentie wordt voor boeken en recensies? En zo meer klanten aantrekt? Zin om foto’s, details en recensies toe te voegen, gesteund door een rits programma’s die voor jou zoeken? Of bij de VEB ontbrekende gegevens op te zoeken? Neem contact met retejestro@retbutiko.be.

Wat met de toekomst van de webwinkel?

Paul: - Daarover kan ik melden dat Robin van der Vliet uit Nederland bezig is met de technische transformatie van de gegevensbanken. Voorlopig is het nog niet de bedoeling om het “aanschijs” van de webwinkel te wijzigen maar wel de connectie met en de structuur van de achterliggende gegevensbanken. Het is o.a. de bedoeling om alles, ook de contactgegevens, in een MySQL-database op te slaan, niet langer in Access. Dit zou het onderhoud van het systeem en het leven van de bediende en de vrijwilligers een stuk gemakkelijker maken.

interview: Piet Glorieux

de çina esperantisto ke lia poŝtisto ne kapablas legi latinajn karakterojn. Do estus bone ke Unicode estu plene integrita en nova versio de la sistemo. Alia defio estas malpliigi la tempoinveston por ĝisdatigo de la datumbazo kaj de la sistemo. Se mi sumigas çion, mi investis jam plurajn jarojn da libera tempo en la retbutiko. Kaj eĉ nun ankoraŭ. Dum la lastaj monatoj la retbutiko preskaŭ plentempe okupis min. La Interreto evoluas kaj do ĝisdatigoj restas necesaj. Sed la investo indas çar la retbutiko estas tre grava enspezofonto por FEL.

Paul: - Bart, Gerd kaj mi konas çion pri la uzado de la datumbazoj. Por Gerd eltirado de informoj el ĝi estas bagatelaĵo sed por la postsekvanto de Gerd (kaj aliaj volontuloj) estus bone ke tiaj taskoj aŭ ekz. la ĝisdatigo de la datumbazoj estu pli uzo-afablaj.

Kio pri la estonteco de la retbutiko?

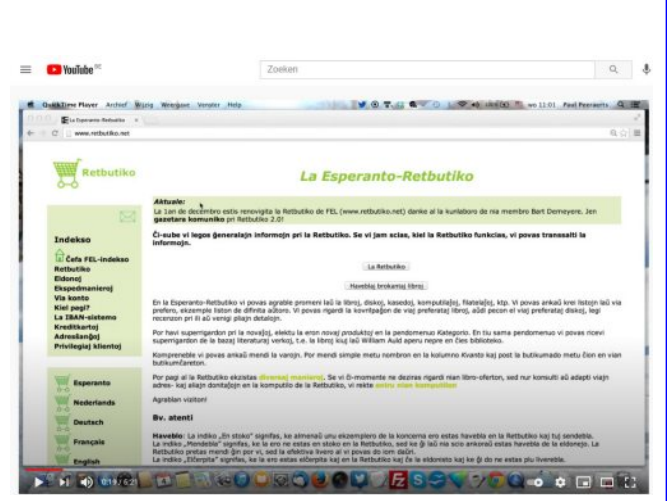
Paul: - La bona novaĵo estas ke Robin van der Vliet en Nederlando okupiĝas nun pri teĥnika transformado de la datumbazoj. Çi-momente la celo ankoraŭ ne estas ŝanĝi la aspekton de la retbutiko sed ja la konekton kun kaj la strukturon de la datumbazoj. Inter alie oni stokas ankaŭ la adresdatumojn en MySQL-datumbazo, kaj ne plu en Access. Tio certe plifaciligos la ĝisdatigon de la sistemo kaj la vivon de la oficisto kaj volontuloj.

intervjuo: Piet Glorieux

YouTube-prezento

Paul Peeraerts realigis en 2013 kvinminutan informan filmeton pri la tiam realigitaj novaj ebloj en la Retbutiko. Vi povas ĝin spekti çi tie:

<https://mallonge.net/retbutiko-filmeto>

http://www.agoranet.be/cgi-bin/Web_store/web_store.cgi Go NOV DEC APR
 2 captures 7 Dec 1998 - 17 Apr 1999 1997 07 1998 1999 About this capture

Bonvenon en la Esperanta Retbutiko!

Estas je via dispoŝo du apartaj serĉiloj. La **supra** montras listojn laŭ ekzistantaj kategorioj. Vi do povas peti liston de romanoj, de novaĵoj, ktp. La **suba** donas al vi la eblon **mem** krei vian liston surbaze de serĉvortoj.

Elektu kategorion de pretaj listoj

Montru la petitan liston

aŭ kreu vian propran elekton surbaze de serĉvortoj (Vi povas mencii plura serĉvortojn)

Serĉvorto(j)
 Serĉi nur kompletajn vortojn?
 Ĉu uskleco gravas?
 Montru la erojn

[Se vi deziras skribi al ni](#)

antologioj
 baza literaturo
 bildstrioj
 diskoj
 erotiko
 eseoj
 fakaj terminaroj
 filatelo
 fotoalbumoj
 historio
 por infanoj
 kantoj
 kasedoj
 por komencantoj
 kompakta diskoj
 komputado
 lernolibroj

"Zamenhof parolado" aŭ "disko Kajto")

La retbutiko de FEL en decembro 1998

Retbutiko

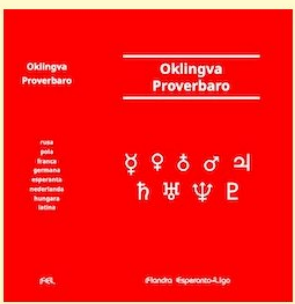
[Ĉefa FEL-indeksa Retbutiko Eldonoj Ekspedmanieroj Via konto Kiel pagi? La IBAN-sistemo Kreditkartoj Adresŝanĝoj Privilegiaj klientoj](#)

Oklingva Proverbaro

- **Verkintoj:** Ludoviko **Zamenhof**, Marko **Zamenhof**
- **Kontribuinto:** Petro **Desmet** k.a.
- **Speco:** lernilo/vortaro/informilo, **NOVA!**, **FEL**
- **Haveblo:** En stoko
- **Prezo:** €39.00
- **Eldonjaro:** 2020
- **Formo:** libro kudre bindita
- **Priskribo:** Finfine realiĝis la sonĝo de patro kaj filo Zamenhof: aperis en paralela eldono, okkolumna, la frazeologio de Marko kaj la proverbaro de Ludoviko. Deko da kunlaborantoj el ok landoj prilaboris (i.a. per modernigo de la ortografioj) la unuan konservitan parton (ĝis par. 782) kaj kuraĝe klopodis restaŭri la duan perditan parton (ĝis 1232). Pli ol 20 000 diversaj proverboj aperas en la prestiĝa libro kune kun interesaj dokumentoj kaj teksto pri ĝia historio. Aldonitaj al la originalaj kvin lingvoj rusa, pola, franca, germana kaj esperanta estas tri pliaj: nederlanda, hungara kaj latina, ĉi-lasta laŭ la deziro de Marko. Jen kelkaj **specimenaj paĝoj kaj la plurlingvaj indeksoj**.
- **Paĝoj:** 667
- **Larĝo:** 155 mm
- **Alto:** 215 mm
- **Pezo:** 935 g
- **ISBN:** 978-9077-066683
- **Recenzo:**
 - De **Renato Corsetti:** Venas proverbo el popola la cerbo
 - **Pritakso:** [Aldoni mian pritakson](#)

Ĉio pri **novaj libroj kaj novaj diskoj** senpagaj novaĵoj en via kresto? **aliĝu nun!** **klaku ĉi tie**

Oklingva Proverbaro

Oklingva Proverbaro

♀ ♀ ♂ ♂
 ĥ ʒ ʒ ʒ

FEL Flava Esperanto-Ligo

Venas proverbo el popola la cerbo

Venas proverbo el popola la cerbo

Zamenhof havis du geniajn ideojn – krei internacian lingvon kaj – eldoni proverbaron en ĝi. Sen lia *Proverbaro*, daŭre reeldonata kaj uzata en kursoj, la lingvo ne estus same riĉa, kiel ĝi estas. Laŭ Maŭro La Torre, en la vikipedia artikolo pri proverbo: „Proverbo estas fiksitaj diraĵoj, kies frazeroj kutime ne estas anstataŭigeblaj per aliaj formoj. Se oni en ili ŝanĝas vorton aŭ vorteron, la rezulta frazo ĝenerale ne estas alia proverbo. Tial proverboj parenas je aliaj kliŝaj diraĵoj, kiaj la sentencoj, la devizoj, la frapfrazoj, la aforismoj, la t.n. idiotismoj.”

Monato

esperanto.be/fel/publika/012854p.php

Prezento de aĉetebla libro en la nuntempa retbutiko

DE VEB-WEBWINKEL: DE GROOTSTE VERZAMELING RECENSIES IN ESPERANTUJO

De VEB-webwinkel bevat nu 3750 recensies. Tien jaar geleden waren het er nog slechts enkele. De op één na grootste collectie is die van OLE (Originala Literaturo Esperanto, bijeengebracht door Sten Johansson) met momenteel 2004 recensies. Nu zitten alle OLE-recensies ook in de gegevensbank van de webwinkel, naast die uit de websites van Esperanto-Sumoo, het tijdschrift "Esperanto", "Ondo de Esperanto", "Don Harlow" en nog diverse kleinere en zelfs enkele niet langer bestaande websites. De recensies uit *Monato* zijn nog niet allemaal gepubliceerd. Dat werk is aan de gang dankzij Roland Rotsaert, die alle oude nummers van *Monato* heeft ingescand.

Om de recensies te verzamelen heb ik een programma geschreven dat een pak websites doorzoekt. Voor bepaalde websites waar de informatie gepubliceerd wordt door een computerprogramma, is dat makkelijk, maar voor veel websites is de informatie handmatig gepubliceerd en dan is het zelfs voor een programma heel moeilijk om er de informatie uit te extraheren. Op de OLE-website en ook op andere sites is er ook geen aanduiding of het al dan niet om nieuwe uitgaven gaat. Daarvoor is een programma dan wel heel nuttig.

Het programma voegt niet alleen recensies toe. Dikwijls gaat het om dezelfde recensie die in diverse vormen op diverse sites voorkomt. Mijn programma kiest er dan de beste vorm uit. Een ander probleem is het linken van de recensies aan het correcte artikel in de webwinkel. Kortom het programma wordt nog met veel uitdagingen geconfronteerd.

Bart Demeyere

LA FEL-RETBUTIKO: LA PLEJ GRANDA KOLEKTO DE RECENZOJ EN ESPERANTUJO

La retbutiko enhavas nun pli ol 3750 recenzoj. Antaŭ 10 jaroj estis nur kelkaj centoj. La dua plej granda kolekto estas de OLE (Origina Literaturo Esperanta, kolektita de Sten Johansson) kun ĉi-momente 2004 recenzoj. Sed nun ĉiuj recenzoj de OLE ankaŭ estas en la retbutiko. Kaj ĉiuj recenzoj de la retejoj de Esperanto-Sumoo, *Revuo Esperanto*, *Sezonoj*, *Ondo de Esperanto*, *Don Harlow*, ... kaj ankoraŭ diversaj malgrandaj kaj kelkaj kiuj ne plu ekzistas (krom en archive.org, la arkivo de la reto). Ankoraŭ ne estas ĉiuj recenzoj de *Monato*. Pri tio mi laboras surbaze de la bonega laboro de Roland Rotsaert, kiu skanis ĉiujn malnovajn numerojn.

Por kolekti tiujn recenzojn mi skribis programon kiu trarigardas la diversajn retejojn. Ĉe kelkaj retejoj la recenzoj kun la informoj estas strukturitaj konstruitaj per komputilprogramo. Sed la plimulto estas (parte) mane enmetita kaj tiam eĉ por programo estas tre malfacile ekstrakti la informojn. En OLE, sed ankaŭ en aliaj, ne estas indiko pri kiuj estas la novaj recenzoj, do trarigardi preskaŭ 2000 recenzojn por eltrovi kie estas la novaj, tion vi ne volas regule fari, por tio programo tre utilas.

La programo ne nur aldonas recenzojn. Foje temas pri la sama recenzo en diversaj lokoj, kaj ĝi devas vidi tion, kaj stoki la referencojn al ambaŭ ĉe la sama recenzo. Foje estas pli da informoj aŭ pli bonaj en unu loko ol alia. Mia programo komparas kaj proponas la plej bonan. Tio funkcias en pli ol 99% de la okazoj, sed ne ĉiam, do mi ĉion kontrolas, kaj plejofte nur devas alklaki butonon ke mi konsentas kun la programo. Kolekti la recenzojn estas nur la unua paŝo. Nun mi devas serĉi ĉu ili rilatas al iu ero en la retbutiko. Foje la titolo kaj verkisto de la verko estas tute samaj, sed tre ofte ne. Resume atendas min ankoraŭ multe da defioj.

Bart Demeyere

OVER EEN WOULDMEESTER EN EEN GROENE STER

Tussen allerlei Esperantoarchieven vond ik een tijd geleden een merkwaardige brief gericht aan de voorzitter van de Vlaamse Esperantobond. Helaas was het archiefstuk beschadigd en konden noch naam, noch datum, noch adres van de afzender geïdentificeerd worden. De afzender noemde zich wel “woudmeester”, een mysterieuze titel. Evenmin beschik ik over het antwoord van bedoelde voorzitter, als dat er geweest is. Er was een mooie spreuk in het briefhoofd:

*Wie pryst er ooit den mensch
Die oude bosschen velt
En op derzelver plaats
Geen nieuwe wederstelt*
Jacob Cats

De brief luidde als volgt:

Mijnheer de Voorzitter,

Hiermede ben ik zo vrij U een idee bezorgen, dat voor de toekomst van de Esperantobeweging in het algemeen, en voor Uw vereniging in het bijzonder, van het grootste belang is.

Maar sta mij toe eerst mijzelf voor te stellen. Ik ben woudmeester, maar eigenlijk moet ik zeggen: ik ben woudmeester geweest. Misschien zal U denken: “Een wat?”. Denk niet dat ik gek ben. Woudmeesters hebben echt bestaan, een poosje geleden, dat wel. Je hoeft echter niet zover terug te gaan als tot de tijd van de magister forestariorum van de middeleeuwse vorsten... Maar nu bestaan er geen woudmeesters meer. De wijze bestuurders van het land hebben geoordeeld dat er eigenlijk geen wouden meer zijn. Ze hadden natuurlijk ook niets gedaan opdat er nog wouden zouden zijn, want daar was geen fortuin mee te maken. En er was en er is veel geld te verdienen met het ontbossen. Dat is niet tegen te houden, zeiden ze, want wij moeten zorgen voor de werkgelegenheid, voor het welzijn van de burger, voor de landbouw, en ook een beetje voor de natuur. Dat laatste meenden ze

niet echt, want ze waren nogal hypocriet. En wouden zijn geen natuur, beklemtoonden ze. Ze hielden ook niet van mooie oude namen. Te veel toeters en bellen, werd gegrinnikt. We hebben managers nodig, en heuse juristen, geen plankjeszagers. De bestuurders konden ook geen bosstatistieken uitstaan, waar de woudmeesters net dol op waren. Cijfers en grafieken weerspiegelen immers de positie en evolutie van het bos. Die statistieken waren echter vervelend voor de bestuurders, die dan lastige vragen konden krijgen in het parlement. En om deze problemen vóór te zijn, maakten ze een wet om de woudmeesters af te schaffen. En klaar was Kees. Over de bosstatistieken werd verder gezwegen in de drie landstalen. Want niemand dacht daar nog aan, bij gebrek aan woudmeesters.

Dat maakte mij, toen al geen woudmeester meer, verdrietig. Ik noem mezelf nog wel graag woudmeester, omdat die naam zo mooi is, en ons eraan herinnert dat de bossen het kled der aarde zijn.

Op jongere leeftijd heb ik in Noord-Afrika gewerkt, en heb daar gezien hoe na bosvernietiging de grond uitdroogt en bij regen wegspoelt. De woestijn breidt zich dan steeds verder uit. Overal in de wereld filtert het bos de lucht, legt koolstof vast, mildert het klimaat, beschermt de grond, en verbetert de waterhuishouding door hevige regens op te vangen en het water geleidelijk aan vrij te geven. Zo zijn er ook minder overstromingen en is er minder watertekort bij droogte. Het bos is geen arbaro, geen verzameling

Teveel toeters en bellen

van bomen, zoals jullie Esperantosprekers het zo ondeskundig uitdrukken. Het is een forsto, een verzameling van duizenden soorten grotere en zeer kleine, onzichtbare en dus niet gewaardeerde organismen. Op het land bestaat geen plantenformatie die méér soorten wezens huisvest, dan het bos.

Nu is het heel erg gesteld met het bos, want er is er steeds minder. Maar daarvan komen geen statistieken, die scheppen alleen maar onrust. Lastige problemen, die niet snel op te lossen zijn, waarmee men zich dus niet geliefd kan maken, zijn niet gegeerd bij de bestuurders. Maar ik val in herhaling.

Ook U kijkt verveeld, mijnheer de Voorzitter, omdat U alleen voor Esperanto een passie hebt, niet voor bos. Misschien kan dat veranderen – als U verder wil lezen tenminste. Want tussen de situatie van het bos en die van Esperanto bestaan merkwaardige overeenkomsten. Niemand wil erover horen, en niemand ziet er het nut van in. Er is steeds minder bos, en steeds minder... Esperanto. Jaren geleden werden statistieken van de aantallen leden gepubliceerd. Nu durft men dat niet meer... om de droevige werkelijkheid niet te hoeven zien en te tonen. Is struisvogelpolitiek echter een oplossing?

Kortom, ik heb een voorstel dat het tij kan doen keren. Een voorstel waarin de belangen van het bos en van Esperanto samengaan. Ik denk dat het publiek maar over Esperanto zal beginnen te praten wanneer er iets spectaculairs van te zien is. U zal zeggen: we hebben al Zamenhofstraten, en borstbeelden van Zamenhof, en zelfs één Esperantohuis in ons land. Maar daar spreekt geen mens over: het is te gewoon, te saai... Er zijn zoveel huizen, zoveel pleinen, zoveel borstbeelden...

Wel, mijn idee is eigenlijk het een idee van een Nederlander, dus een erg goed idee. Ik las een boekje uit het jaar 1938 met de treffende titel: "Por la Honoro de Nia Lando". Het idee staat uitgebeeld op de kaft. Nu weet ik wel dat iedereen een hekel heeft aan goede ideeën, want het vraagt veel inspanning om ze te realiseren. Een toeristisch reisje naar een of ander Esperanto-Wereldcongres is veel gezelliger en makkelijker. En toch...

Het idee is: realiseer een omvangrijk stervormig bos, wat even goed is voor klimaat en natuur als een niet-stervormig bos. Een stervormig bos zal vanuit de lucht opvallen, en iedereen zal weten dat Vlaanderen een groene ster draagt, een ereteken dus. De ballonnen andere luchtvaarders zullen erover spreken, en de televisie... Groene sterren zijn Esperanto-sterren, dat

Kaft van boek verschenen in 1938.
De tekenaar was blijkbaar een zekere van Sijn.

zullen de vaders en moeders aan hun kinderen uitleggen. En wat is Esperanto, zullen de kinderen dan vragen... Zo kan het beginnen... En als het om oudere kinderen gaat, zullen ze zeggen: "Papa, als ik jou Frans, Engels, Duits, Spaans hoor praten, dan schiet ik altijd in een lach, en moet ik denken aan Mijnheer Boma..." Die groene ster zegt dat het zoveel eenvoudiger, rechtvaardiger en efficiënter zou kunnen. Waarom is jullie generatie zo laf?

En wie weet. Misschien zal het goede voorbeeld van de Vlaamse Esperantobond, om zo'n ster te realiseren, dan nagevolgd worden door andere volkeren en naties. En de marsmannetjes en andere denkende wezens in het heelal zullen kunnen zien dat op aarde óók een denkend wezen leeft, dat bezig is met grootste ideeën en ze ook realiseert.

Mijnheer de Voorzitter, ik stel Uw geduld niet langer op de proef. U moet het idee (van een Nederlander) alleen maar eventjes ten uitvoer brengen, opdat iedereen in de wereld over Esperanto zou praten. Dan zal

Esperanto eindelijk uit het slop gehaald worden en zal U weer de statistieken van de ledenaantallen zonder schaamte kunnen publiceren in Horizon-taal. En dan zal de jeugd vlijtig Esperanto gaan leren, want ze zullen begrepen hebben dat U niet met een hobby bezig bent, maar met iets ernstigs. Van de jeugd moeten we het hebben, dat weet U.

Met oprechte hoogachting,

....

Nabeschouwing

Bij het lezen van deze brief had ik toch mijn twijfels. Is deze brief een vervalsing? Is het een grap? Toch verdacht dat er geen kopie van te vinden is in de zorgvuldig bijgehouden administratie van de Vlaamse Esperantobond. Ik heb wel het boekje met de vermelde tekening teruggevonden in Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience. Vanaf de *anet*-catalogoog kan men overigens de betreffende publicatie inlezen. Maar het is nu enkel de kافت die voor ons van belang is, en die daarom hiernaast afgedrukt wordt.

Wat ook de authenticiteit van die brief is, en welke ook de stellingen zijn die de mythische woudmeester verkondigt, volgens mij is het niet zo gek over het "archiefstuk" (!) even na te denken. Daarin wordt gesteld dat "Esperanto" op een spectaculaire wijze in het vizier van het publiek gebracht moet worden, wil men dat het blijvende gespreksstof wordt, zodat het enige kans maakt om ooit eens ernstig genomen te worden. Maar is het wel zo eenvoudig?

Ik maak dus mijn eigen analyse. Door de Zwitser Andreas Künzli is drie jaar geleden het einde van de georganiseerde Esperantobeweging voorspeld voor 2045. Er zijn vele tekenen aan de wand die hem gelijk geven. Het meest opvallende daarvan is misschien wel het bijna-op-de-fles-gaan van onze Wereldbond, *Universala Esperanto-Asocio*, waardoor deze zelfs geen eigen bibliotheek meer in stand kan houden. Er moet uitgeweken worden naar een kleinere, meer bescheiden huisvesting. Waar hebben we dat nog gehoord? Hoe zouden veel kleinere Esperanto-organisaties dan in staat zijn om duurzaam een behoorlijke bibliotheek te beheren? Voor de dagelijkse werking van een organisatie zijn overigens geen papieren boeken of is geen grote ruimte vereist: de relevante documenten kunnen veel efficiënter digitaal geraadpleegd worden. Omdat het nu eenmaal belangrijk is ook het papieren Esperanto-erfgoed te bewaren, moet

*Mooie variante van Esperanto-ster.
Bemerk de handtekening van Juul Karnas (1902-1935),
Vlaams esperantist, overleden in Zwitserland aan tbc.*

en kan men dit het best doen in samenwerking met de overheid. Deze is de enige die werkelijk professionaliteit, grote middelen en duurzaamheid kan garanderen. In sommige Esperantokringen wordt gezegd dat de overheid niet betrouwbaar is, en niets wil doen voor Esperanto. Niets is minder waar. Is er dan soms in Oostenrijk geen *ÖNB Sammlung für Plansprachen*, de grootste ter wereld, met integratie van de catalogoog in die van de betreffende staatsinstelling? Ook in Antwerpen zelf kunnen we reeds beschikken, zowel voor Esperantopublicaties als voor Esperantoarchieven, over duurzame, wettelijk beschermde bewaring en degelijke digitale catalogoog, die we er gratis bij hebben. Men moet echter willen samenwerken met de overheid op de correcte manier, d.w.z. dat men moet zoeken naar synergieën, samenwerking die beide partners ten goede komt, zoals het presteren van vrijwilligerswerk voor de overheid. En, raar maar waar, vrijwilligerswerk voor een grote organisatie, met professionele begeleiding en leiding, is veel aangener, stimulerender en leerzamer dan vrijwilligerswerk

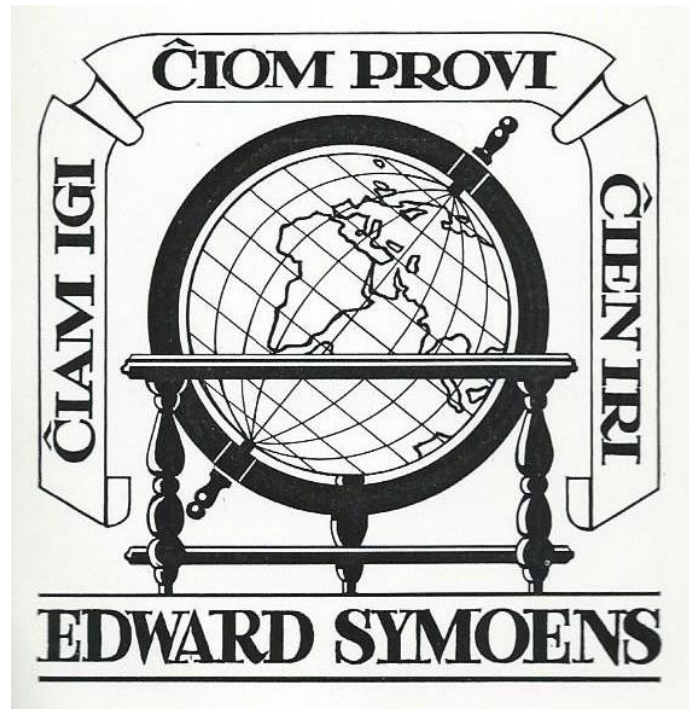
onder louter vrijwilligers. Dit heeft naast praktische ook psychologische redenen: een vrijwilliger is niet zomaar genegen in zijn/haar soortgenoot een deskundige of leidinggevende te erkennen. Een mens is een wezen met op de rechterschouder een engeltje, op de linker- een duiveltje. Daarom zijn er enorm veel vrijwilligers in Vlaanderen bij openbare en grote organisaties, maar bedroevend weinig voor Esperanto. Ik spreek natuurlijk niet over de efemere koekenbak-vrijwilligers, maar over het presteren van langdurige, onopgemerkte, en “saaie” (?) monnikenarbeid. Het voordeel voor de overheid is dat dan dingen kunnen gebeuren die normaal onbetaalbaar zijn en waarvoor soms een heel bijzondere deskundigheid vereist is, zoals ... het kennen van Esperanto. Het is aan de vrijwilliger de juiste weg te vinden, die ook lonend is voor de eigen vereniging of belangengroep. Zo maken in Antwerpen tientallen verenigingen en bedrijven gebruik van het FelixArchief om er hun archieven blijvend en veilig te bewaren. Dit alles zal ten goede komen aan de geschiedenisvorser in de toekomst!

Daarom is mijn stelling dat de Esperantobeweging maar van de grond zal komen wanneer ze volop heeft leren samenwerken met andere niet-Esperanto- instanties voor gemeenschappelijke doelen.

Het realiseren van een groene ster in het landschap, hoe moeilijk schijnbaar ook, zou een voorbeeldje kunnen zijn... Is er geen grote nood aan initiatieven tegen de klimaatopwarming, een gemeenschappelijk doel voor velen, feitelijk voor ons allen? Een véél dringender zaak dan... Esperanto!

Gemakkelijk is het niet om een groene ster te realiseren, maar ook niet onmogelijk, indien men in staat is tot samenwerking met niet-Esperanto-organisaties.

Hoewel het verwezenlijken van méér bos een van belangrijkste middelen is om koolstof aan de atmosfeer te onttrekken, en dus significant bij te dragen tot de klimaatbeheersing, wordt in de praktijk elke bebossing bemoeilijkt om juridische redenen en omwille van tegengestelde belangen. Een kleine vereniging als de Vlaamse Esperantobond maakt weinig kansen om alleen ver te komen in deze materie, aangezien zelfs de overheid ter zake tot niet veel in staat blijkt. Maar er bestaan verenigingen (zoals de Vlaamse Vereniging voor Bos) en instanties (zoals de Bosgroepen) die zouden kunnen en willen samenwerken aan een in het oog springend project: een grote groene ster in het landschap, niet

*Ex libris Edward Symoens
(FelixArchief, archiefstuk 2233#248)*

alleen een Esperanto-ster, maar ook een ster van durf, van ondernemingszin, van solidariteit, van hoop en van vrede. Men kan een groene ster alleen positief interpreteren, niet negatief.

Misschien heeft de Esperantobeweging in Vlaanderen naast enige durf en daadkracht om Esperanto voor de wereld zichtbaar te maken, ook sympathisanten onder de grootgrondbezitters? Het begin en het moeilijkste van alles is natuurlijk om over een groot terrein te kunnen beschikken. Daarmee staat of valt alles. Vlaanderen is spijtig genoeg niet de beste plaats om een groene Esperanto-ster te realiseren, want de grond is er duur. Wie niet zoekt zal echter niet vinden... *Ĉiom provi*, stond in het devies van ene Edward Symoens.

Als we de suggestieve tekening uit 1938 en de fantasieën van de briefschrijvende woudmeester in een spectaculaire werkelijkheid omzetten, kan volgens mij voor Esperanto een doorbraak komen, niet omwille van een ster, maar omwille van samenwerking met anderen. 130 jaar argumenteren en zich isoleren heeft alleen een reeds voorspeld einde opgeleverd. De wereld vraagt spektakel, zeker, maar apprecieert ook samenwerking... Gekken en kinderen spreken de waarheid?! Zoals Greta Thunberg en de klimaatpijbelars!

Cyreen Knockaert

ESPERANTO EN LA ANTVERPENĀ HEREDAĴBIBLIOTEKO

Leĝa aspekto

Heredaĵbiblioteko Hendrik Conscience (Erfgoedbibliotheek HC, EHC) estas antverpena urba konservadbiblioteko kiu kolektas publikigaĵojn pri Antverpeno, pri la nederlandlingva literaturo, pri la historio kaj la kulturo de Flandrujo, kaj *pri la multifacetaj aspektoj de la flandra homo*. Ĉar la Esperanto-movado ekzistas en Flandrujo, ankaŭ tiu ĉi flanko de la flandro estas prilumata pere de Esperanto-kolekto.

En Flandrujo nur ekde 2008 ekzistas leĝaro pri la konservadbibliotekoj. Ĝi estas priskribita en la *Flandra Kulturdekreto*.

La koncerna Esperanto-kolekto estas jure protektata pro la statuto de la biblioteko. Ĝi estas la sola laŭleĝe protektata sufiĉe ampleksa Esperanto-kolekto en Belgujo.

Jam ekde 1908 iuj Esperanto-libroj ĉeestis en EHC (antaŭ 2008 “urba biblioteko”). Sed fakte ĝis 2016 la nombro de tiaj verkoj estis limigita al ĉirkaŭ 500 titoloj.

En 2016 Flandra Esperanto-Ligo (FEL), kies sidejo troviĝas en Antverpeno, kontraktis *kunlaborinterkonsenton* kun EHC.

Ĉi tiu interkonsento estas *aprobata de la antverpena Urba Konsilantaro* kaj pro tio ĝi laŭleĝe validas. Ekzemple, grava artikolo el ĝi estas, ke FEL daŭre rajtas kompletigi la Esperanto-kolekton pere de novaj donacoj. Fakte ĉi tio limiĝas al monografioj. Mankantaj numeroj de revuoj povas esti donacitaj pri la 150 en EHC jam ĉeestantaj Esperanto-periodaĵoj. Ĉiuj belgaj Esperanto-gazetoj estas akceptataj, sed neniu novaj eksterlandaj sen eksplicita permeso.

Katalogo

La *trilingva anet-katalogo* estas la komuna katalogo de la bibliotekoj de du universitatoj (Antverpeno kaj Limburgo) kaj de ĉirkaŭ dudek sciencaj institutoj (inter ili EHC).

La anet-katalogo-sistemo estas daŭre disvolvigata kaj prizorgata de *skipo de pli ol 10 profesiuloj*,

LOUIS RITSCHIE
Konsilanto de L.K.K.
Sekretario de la Kongreso.

Louis Ritschie, antverpena Esperanto-pioniro, estis en 1908 la iniciatinto de la Esperanto-fako en EHC (tiam la “Stadsboekerij”).

informadikistoj kaj bibliotek-spertuloj de la Antverpena Universitato.

La datumoj de la anet-katalogo troviĝas ankaŭ en UniCat (la komuna katalogo de ĉiuj belgaj universitatoj kaj sciencaj institutoj) kaj en WorldCat (la komuna katalogo de 15 600 bibliotekoj el 170 landoj) kies datumbazoj estas regule kompletigataj per la plej novaj anet-donitaĵoj. La antverpena Esperanto-kolekto do estas trovebla pere de *tri ege gravaj katalogoj*.

Rilate al la Esperanto-kolekto, la katalogo nun enhavas ĉirkaŭ 5000 titolojn. La katalogado de la verkoj (4000 titoloj) el la iama Esperanto-domo (Frankrijklei 140, Antverpeno) estas finita lastjare. Ekde oktobro 2020 ankaŭ preskaŭ 4000 titoloj el la iama kortreja Esperanto-kolekto estas katalogataj. En Belgujo ordinara urba biblioteko (kia la kortreja)

laŭleĝe ne rajtas subteni ampleksan Esperanto-kolekton. Tial kaj pro aliaj praktikaj kialoj granda parto de tiu ĉi kolekto estis translokigenda al konservadbiblioteko. Fakte EHC estis la sola ebleco pro la tie jam ĉeestanta Esperanto-kolekto kaj danke al la ekzistanta kunlaborinterkonsento kun FEL. Krome, Antverpeno estas sufiĉe grava fokuso de la Esperanto-movado, famkonata en Esperantujo, samtempe la plej granda flandra urbo, relative facile alirebla ekde aliaj landopartoj.

Loka kaj perreta alirebleco

La Esperanto-kolekto estas surloke konsultebla ĉiutage, eĉ sabate, sed ne dimanĉe kaj dum la festotagoj. La vizitanto rajtas senpage skani dokumentojn por persona uzo. Mendado de skanaĵoj aŭ kopioj elekstere, eĉ eleksterlande estas ebla, sed ĉi tio estas agenda.

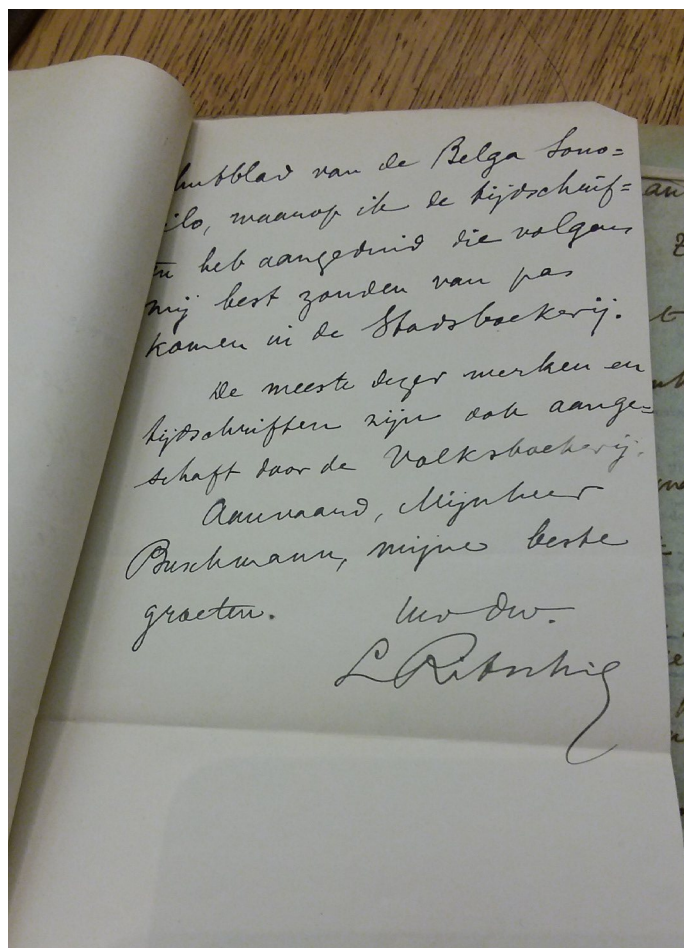
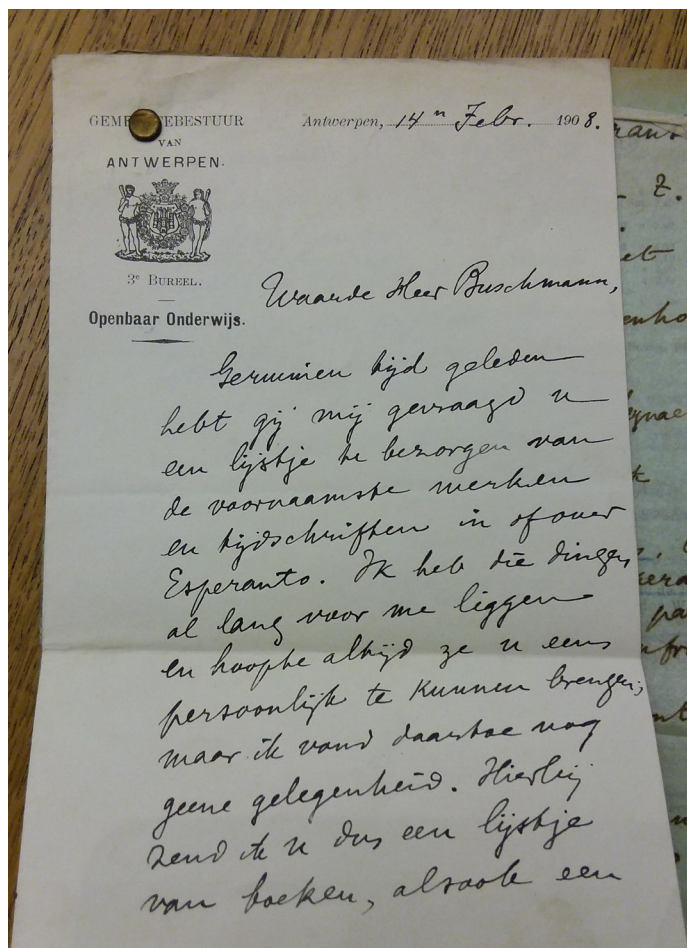
Ĉirkaŭ 500 verkoj (10% de la totalo) de la verkoj el la Esperanto-kolekto de EHC estas ciferece legeblaj. Ĉi tio precipe rilatas al verkoj, kiuj jam troviĝas interrete aliloke. Ĉiu verko jam interrete ekzistanta, kaj same ĉeestanta en EHC, tiumaniere senpere, senpage, estiĝas la "propraĵo" de ĉiuj. Ĉiu homo en la tuta mondo, alirante la interreton, posedas

do Esperanto-biblioteketon en sia poŝo danke al la antverpena heredajbiblioteko!

Cyreen Knockaert

Reĝa vizito kaj subskribado, 2018-03-26.

Letero de Louis Ritschie (1908-02-14), freŝdate retrovita, kaj ĉiam konservata en EHC.

ESPERANTO IN HET NIEUWS

Voĉdono pri la ĉefaj defioj kaj celoj de edukado

VOOR DE EERSTE KEER UNESCO-ENQUÊTE IN HET ESPERANTO

Het voornaamste doel van UNESCO is bijdragen aan vrede en veiligheid in de wereld door het bevorderen van samenwerking tussen naties op het gebied van onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie. Om die doelen te realiseren publiceerde UNESCO tussen 1971 en 2015 een serie van Globale Onderwijsrapporten en plant het voor november 2021 de publicatie van een nieuw rapport (“De Toekomst van het Onderwijs: Leer te Worden”).

Om op grote schaal ideeën te verzamelen en het globaal rapport goed voor te bereiden, richtte de UNESCO een Internationale Commissie voor Toekomstig Onderwijs op met 17 hooggeplaatste specialisten uit verschillende landen, voorgezeten door mevr. Sahle-Work Zewde, president van de Federale Democratische Republiek Ethiopië. UNESCO publiceerde een één minuut durende enquête in 17 talen, Esperanto inbegrepen. De Esperantoversie gebeurde op initiatief van Renato Corsetti, die ook instond voor de vertaling.

UEA beschouwde dit als een kans voor esperantisten om hun mening te uiten in een globaal rapport over onderwijs. Het is een belangrijke actie, die kadert in het strategisch plan van UEA, om de idealen en waarden van UNESCO bekend te maken en UNESCO het nut van onze taal aan te tonen. Hoe meer esperantisten de enquête hebben ingevuld, hoe duidelijker de waarde van de taal voor UNESCO zal zijn.

Afgezien van die individuele enquêtes plant UEA ook een voorstel van rapport, op basis van de aanwijzingen van UNESCO. Hoe kan onderwijs gebruikt worden om de toekomst van de mensheid en van de planeet te vormen? Waaraan moet herinnerd worden en wat moet benadrukt worden aangaande beide zaken? Daarvoor deed UEA een beroep op voorstellen van getalenteerde esperantisten.

Als je dit leest voor eind april 2021 (uiterste invuldatum), aarzel dan niet om de Unesco-enquête alsnog in te vullen. Meer info op: uea.org/gk/943a1

LA MONDA ORGANIZO PRI SANO (MOS) PUBLIKIGIS KURSON EN ESPERANTO PRI LA PANDEMIO

Temas pri ĝenerala enkonduko pri KOVIM-19 (COVID-19) kaj novaperantaj spiraj virusoj. Ĝia celo estas priskribi la fundamentajn principojn de tiu malsano kaj prezenti rimedojn por efike reagi al eksplodo pro novaperantaj spirvirusoj. Ĝi celas profesiulojn pri publika sano, homojn laborantajn por Unuiĝintaj Nacioj, internaciaj organizaĵoj kaj ne-registaraj organizoj (NRO-j) kaj la ĝeneralan publikon. La materialo estis publikigita en la TTT-ejo de MOS. Ties retadreso estas <https://openwho.org/courses/enkonduko-al-KOVIM-19>.

EUROPA ZOEKT VERTALERS VOOR PLANTALEN

Het budget voor 2021 van de Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden, gepubliceerd in het Officiële Bulletin van de Europese Unie (2021/C 114/02) op 1 april 2021, voorziet ten opzichte van 2020 in een bijkomende tijdelijke functie (van rang AD7). Volgens een voetnoot in de budgettabel (blz. 10) betreft die functie de “coördinatie van vertaaltaken voor plantalen”. Hoewel geen plantalen worden genoemd, weet men van toen in 2019 een werkgroep van de Stichting een (niet-gepubliceerd) rapport opstelde, dat het hier om Esperanto gaat. De werkgroep baseerde zijn aanbevelingen op het rapport van prof. Grin en heeft de steun van het Franse parlement.

Bezorgd door Klaus Leith (Keulen)

ESPERANTO IN HET NIEUWS

BLOEMENKRANS VOOR HOLOCAUST VAN- WEGE UEA

Op 8 april had in Yad Vashem (de officiële staatsinstelling van Israël voor het herdenken van de Joodse slachtoffers) een Holocaust-herdenkingsceremonie plaats in aanwezigheid van de staatshoofden en tientallen vertegenwoordigers van Israëlische en internationale organisaties. Namens UEA, de Esperantowereldvereniging, en de Israëlische Esperantobond legden Gabi Zeevi, Malka Zemeli en Amri Wandel een bloemenkrans neer. Veteraan-woordvoerder van de ceremonie, Benny Hendel, kondigde het aan in het Hebreeuws en in perfect Esperanto. Bekijk het filmpje op Facebook: <https://mallonge.net/hor309-holocaust>

ESPERANTO EN LOKA RADIO EN BERINGEN

Sabaton, la 27an de marto, niaj klubanoj Remy Sproelants kaj Paul Hotterbeekx estis intervjuataj de TJ (Timmermans Johny) pri Esperanto en Radio Benelux en Beringen (www.radiobenelux.be).

Ili unue parolis pri la historio de Esperanto kaj la origino de vortoj. Paul, kiu estas parolterapiisto, klarigis la prononcadon de Esperanto.

Poste Remy kaj Paul havis dialogon en Esperanto. Intertempe oni povis ĝui Esperanto-muzikon. Oni aŭdigis kantojn de Ĵomart kaj Nataŝa (“Reva vojaĝo”), de Kajto (“Estu vin mem”) kaj de Jomo (“La Bambo”). Paul kantis “Donna, donna, donna” de Donovan kaj TJ kantis “Mi amas vin” (Esperanta versio de la fama

kanto de Noordkaap - Stijn Meuris “Ik hou van u”).

Post sia kanto TJ rakontis pri sia esploro de aliaj lingvoj kaj kial li elektis kiel artistonomon “Mondpaco”. Oni parolis pri poezio kaj Remy legis la poemon “La fiŝkaptisto” de Kajto.

Fine Remy klarigis kie kaj kiel lerni Esperanton: lernu.net, Duolingo kaj ĉe LEA, la Limburga Esperanto Asocio (Henri Schutters).

Do la aŭskultantoj nun scias kio estas Esperanto kaj kie lerni ĝin. Espereble ni baldaŭ havos novajn membrojn en nia klubo.

Dankon pro la agrabla horo, Remy, Paul kaj TJ.

Por ĉiuj kiuj ne havis la eblon aŭskulti la tujelsendon, la kompleta unuhora intervjuo estas elŝutebla de <https://mallonge.net/hor309-radioelsendo>

An Olijslagers

KRUCVORTENIGMO

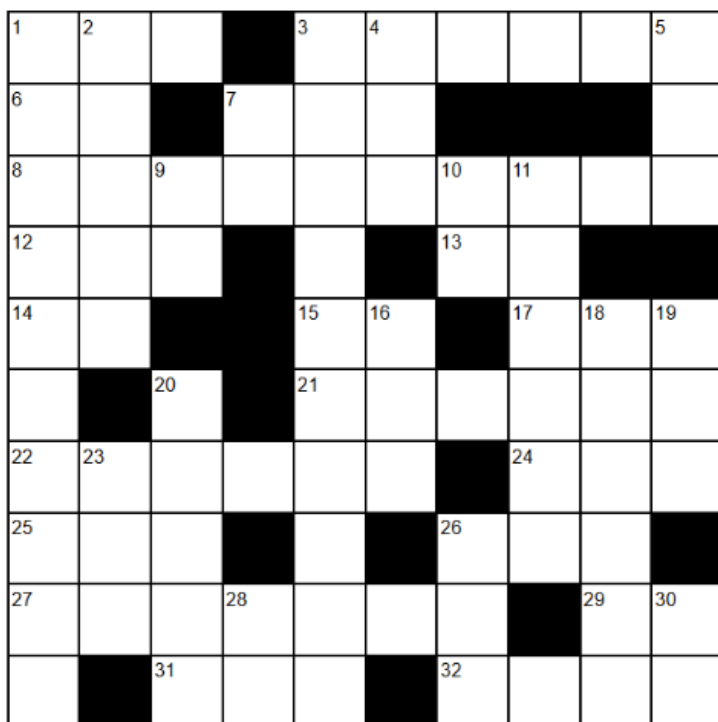
Horizontale:

1. Ok minus sep.
3. Filino de onklo aŭ onklino.
6. Vorteto esprimanta rifuzon.
7. Bela flor' kun pika tigo.
8. Li profesie lernigas.
12. Posesivo.
13. La du unuaj literoj de sporto.
14. Unua kaj lasta literoj de nia kara lingvo.
15. Refleksiva pronomo.
17. Adjektivo pri inklino...
21. Kreinton.
22. Fiŝoj kiuj supreniras riverojn.
24. Vorteto, esprimanta "pli ol sufiĉe".
25. Havu koran inklinton.
26. Disk' turniĝanta ĉirkaŭ akso.
27. Persona nomo relative ofta en Brazilo.
29. La duono de dek ses.
31. Ampleks' de la kono de persono.
32. Trafe, en bona maniero.

Vertikale:

1. UK = ... Kongreso.
2. Kompleta manko, neekzistaĵo.
3. Interŝanĝi leterojn, retmesaĝojn...
4. Prenu kiel ilon.
5. Onta birdo.
7. La konsonantoj de arto.
9. La du unuaj literoj de sablo.
10. Verbofino por estinteco.
11. Posedanta fakajn sciojn.
16. Iuj specoj de.
18. Agresan agon de hundo, ekzemple.
19. Membro.
20. Firme kunigas.
23. Kun kora inklino.
26. Ina vest'.
28. La konsonantoj de noci.
30. Vorteto enkondukanta subfrazon.

Solve en la venonta numero.

Solvej krucvorttenigmo Horizontal 308

COVID-19: VERSLAG UIT ISRAËL COVID-19: RAPORTO EL ISRAELO

Ekde la 21a de januaro ĉiu israelano pli ol 16 jarojn aĝa povas esti vakcinita senpage. Ĝis nun ĉirkaŭ 40% de la israela loĝantaro estas vakcinita. Tamen estas ankaŭ multaj homoj kiuj timas la vakcinon kaj ne volas esti vakcinitaj, kaj estas multaj malĝustaj informoj disvastigitaj pri ĝi.

Nuntempe okazas interesa diskuto pri la vakcinoj kaj laboristaj rajtoj, kaj la rajtoj de la homoj pri sia korpo. Hieraŭ la estro de organizaĵo de dungantoj kaj entreprenoj postulis de la registaro ke ili permesu ke dungantoj havu la rajton ne pagi kompenzon al laboristoj kiuj rifuzas vakciniĝi kaj kiuj subiras la laŭleĝan izoligon – ĉar ĉi tie la “izoliĝkompenso” estas pagata duone de la dunganto kaj duone de la registaro. La dungantoj ankaŭ postulis ke ili havu la rajton maldungi nevakcinitajn laboristojn... Hodiaŭ ĉi tiu afero ne estas klara laŭleĝe, sed kelkaj el la advokatoj asertas ke ne estas laŭleĝe maldungi aŭ alimaniere malaltigi laborkondiĉojn pro nevakcinado. Tiu afero eble estos klarigata de la laborafera kortumo. En fajrobrigado kelkaj estroj postulis de siaj dungitoj vakciniĝon kaj minacis ilin maldungi. Similajn postulojn esprimis kelkaj urbestroj. Nia laborista sindikato (Histadrut), kiu tre subtenas vakcinadon, kontraŭbatalis tiun postulon ĉar, laŭ ili, vakcinado estas grava sed devas esti propra decido. Ili opinie la estroj devas klarigi, edukadi kaj propagandi sed ne puni pro ne-vakciniĝo. La rezulto en la fajrobrigado estis ke la estraro kaj la sindikatoj interkonsentis ke ĉiu laboristo kiu ne volas vakciniĝon devus kontroli ĉiusemajne ĉu jes aŭ ne li estas infektita.

Pli malsimpla estas la situacio de senlaboruloj kiuj volas trovi novan laboron. Denove, la leĝo ne estas klara, sed laŭ kelkaj advokatoj estus pli facile por dunganto postuli vakciniĝon de kandidatoj ol postuli ĝin de dungitaj laboristoj. La laborista sindikato kaj kelkaj laboristaj komitatoj ankaŭ faris propagandon por vakcinado. Kelkaj dungantoj ankaŭ promesis avantaĝojn kaj donacojn al ĉiu dungito kiu vakciniĝos.

Fonto: Kronviruso / COVID-19 - por paroli pri la viruso SARS-CoV-2, la malsano COVID-19 kaj ĉio rilata (74 membroj) <https://kronviruso.telegram.org>

Vanaf 21 januari kan elke Israëliër ouder dan 16 gratis worden ingeënt. Tot dusver is ongeveer 40% van de Israëliische bevolking gevaccineerd. Er zijn echter ook veel mensen die bang zijn voor het vaccin en niet gevaccineerd willen worden, en er wordt veel onjuiste informatie over verspreid.

Er is momenteel een interessante discussie gaande over vaccins en de rechten van werknemers, en de rechten van mensen op hun lichaam. Gisteren eiste het hoofd van een organisatie voor werkgevers en bedrijven dat de regering werkgevers het recht zou geven om geen inkomen te betalen aan werknemers die weigerden te worden gevaccineerd, die wettelijk geïsoleerd moeten zijn – omdat hier het 'isolatie-inkomen' voor de helft wordt betaald door de werkgever en voor de helft van de overheid. Werkgevers hebben ook geëist dat ze het recht hebben om niet-gevaccineerde werknemers te ontslaan ... vandaag is deze kwestie juridisch niet duidelijk, maar sommige advocaten beweren dat het niet legaal is om werknemers te ontslaan of arbeidsomstandigheden anderszins te verlagen als gevolg van niet-vaccinatie. Die kwestie kan worden verduidelijkt door de arbeidsrechtbank. In een brandweerkazerne eisten sommige bazen dat hun werkgevers zich zouden vaccineren en dreigden ze te ontslaan. Soortgelijke eisen werden geuit door een aantal burgemeesters. Onze vakbond (La Histadrut), die vaccinatie krachtig ondersteunt, heeft heeft die eis aangevochten omdat vaccinatie volgens hen belangrijk is maar zelfbeschikking moet zijn – en leiders moeten uitleggen, onderwijzen en propageren – maar niet straffen voor niet-vaccinatie. Het resultaat bij de brandweer was dat het bestuur en de vakbonden het erover eens waren dat elke werknemer die niet gevaccineerd wil worden, wekelijks moet controleren of hij besmet is of niet.

Gecomplieerder is de situatie van werklozen die een nieuwe baan willen vinden. Nogmaals, de wet is niet duidelijk, maar volgens sommige advocaten zou het voor een werkgever gemakkelijker zijn om vaccinatie van kandidaten te eisen dan van ingehuurd arbeiders. De vakbond en enkele arbeidscomités hebben ook propaganda gemaakt voor de vaccinatie. Sommige werkgevers beloofden ook voordelen en geschenken aan elke werknemer die zou worden gevaccineerd.

Bron: Telegram-groep <https://kronviruso.telegram.org/>

VIVO DE ZAMENHOF

ĈAPITRO XI – ETIKA PENSULO (parto 2)

HOOFDSTUK XI – EEN ETHISCH DENKER (deel 2)

Tie kuŝis la plej forta zorgo de Zamenhof: ke homoj ne restu en gentaj eklezioj nur pro eksteraj cirkonstancoj. Organizo monda devus esti tia, ke neniu bezonu, malgraŭ sia kredo, algluiĝi al tiu aŭ alia religio, nur ekzemple pro patriotismo, aŭ por ne perfidi siajn samgentanojn.

Homaranismo helpas forigi tiun ĉi devigon al malsincereco. Sed ankaŭ tial la vorto “liberkreda” ne devas signifi speciale ateista. “Liberpensuloj” ofte fariĝis fanatikaj materialistaj sektuloj. Liberkredano estu ĉiu homo, kiu kredas je neniu el la ekzistantaj religioj. Tia komunumo devus aranĝi neŭtrale-homajn festojn, morojn, kalendaron, k.t.p., kiuj povus utili pli malfrue por la tuta homaro. Pro la cirkonstancoj en Oriento, tre urĝa estis tiu flanko praktika. [5]

Oni devas ja memori, ke ĝis la rusa Revolucio 1917, granda parto de Eŭropo havis grekan kalendaron kun diferenco dek-tritaga je l’ Okcidenta. Sed ĉu iam estos ĝenerale akceptataj aranĝoj ellaboritaj nur de liberkreda komunumo? Dubante pri tio, Zamenhof revenis poste al sia pli frua ideo. Eĉ se ne ĉiuj religianoj povus tuj partopreni, tamen estus pli bone, ke homaranoj ne nur liberkredaj kunvenu por prepari neŭtralan religion, evitante ĉion ofendan al iu konscienco.

Iom post iom, komencante de aferoj simplaj kaj transirante al pli altaj temoj, unuigo venos, eĉ malrapide, kaj influos la ĉirkaŭan mondon. Zamenhof konsideris kiel krimon, forŝiri iun homon de lia kredo, se ĝi donas al li la internan kontentigon kaj eksteran fratemcon. Ankaŭ en tio li konsentis kun pragmatika filozofo James. Sed ekzistas ĉie milionoj da homoj ne kredantaj je sia religio. Ili nur profitas ĝian kadron eksteran. Ili baptiĝas, edziĝas, enteriĝas laŭ ĝiaj ritoj. Tion farante, ili helpas al disigo inter gentoj. Eĉ pli grave, ili sin devigas al nevola hipokriteco. Por edukado al infanoj tio estas bedaŭrinda. Baldaŭ ili rimarkas, ke la gepatroj agas kaj parolas nesame.

Se homo nekredanta forlasas pro sincereco ĉiun eklezion, kaj forĵetas kune ĉiun eksteran moron, feston, aŭ solenon religion, tiam ankaŭ la gefiletoj suferos pro vivado tro proza. Pri tiu temo delikate skribis Zamenhof en nepresita manuskripto, kiun nur postmorte mi tralegis sur lia skribotablo:

“Infanon oni ne povas nutri per abstraktaj teorioj kaj reguloj; ĝi bezonas impresojn kaj senteblian eksterajon. Infano de oficiale deklarita senreligiulo neniam povas havi en la koro tiun feliĉon, tiun varmon, kiun al aliaj infanoj

Dat was Zamenhofs grootste zorg: dat mensen hun etnische geloofsgemeenschap alleen zouden verlaten door externe omstandigheden. Een wereldwijde organisatie zou van die aard moeten zijn dat niemand, wat zijn geloofsovertuiging ook was, een of andere godsdienst zou moeten aanhangen, bijvoorbeeld uit patriotisme of om zijn volksgenoten niet te verraden. “Homaranismo” zou die noodzaak tot onoprechtheid uit de wereld helpen. Maar ook om die reden moest het woord “liberkreda” [neutraal gelovig] niet direct gelijkstaan met atheïsme. “Vrijdenkers” werden dikwijls fanatieke, materialistische sekteleiden. Neutraal gelovig zou elke mens zijn die geen enkele van de bestaande godsdiensten belijdt. Zo’n gemeenschap zou neutraal-menselijke feesten en gebruiken organiseren, een kalender opstellen enzovoort, waar de hele wereld later baat bij zou hebben. Wegens de omstandigheden in het Oosten was die praktische kant van het geloof heel dringend. [5]

Men moet weten dat tot aan de Russische revolutie van 1917 een groot deel van Europa de Griekse kalender volgde, die dertien dagen verschilde van de westerse. Maar zouden de regels uitgevaardigd door een gemeenschap van neutraal gelovigen ooit algemeen worden aanvaard? Omdat hij daaraan twijfelde, keerde Zamenhof terug naar zijn vroegere idee. Zelfs als niet alle gelovigen meteen zouden kunnen deelnemen, was het toch beter dat ook andere “homaranoj” dan neutraal gelovigen een neutrale godsdienst zouden uitwerken met respect voor ieders overtuiging.

Geleidelijk aan, aanvankelijk met eenvoudige dingen, later door het bespreken van meer hoogstaande onderwerpen, zou de eenheid er, zij het langzaam, komen en zijn invloed uitoefenen op de omringende wereld. Zamenhof beschouwde het als een misdaad dat mensen zouden worden losgerukt van hun geloof dat hen innerlijke voldoening en broederschap met anderen schonk. Ook op dat gebied ging hij akkoord met pragmatisch filosoof James. Maar overal zijn er miljoenen mensen die hun eigen geloof niet belijden. Zij gebruiken alleen het kader dat die religie heeft geschapen. Ze worden gedoopt, trouwen, worden begraven volgens de rites van die godsdienst. Op die manier werken ze mee aan de scheiding tussen volkeren. Wat meer is, ze geven zich over aan ongewilde hypocrisie. Voor de opvoeding van kinderen is dat een jammerlijke zaak. Ze zullen snel inzien dat er een kloof is tussen wat hun ouders doen en zeggen.

Als een ongelovige oprecht verzaakt aan elke kerk, en tegelijkertijd aan alle daarmee samenhangende gebruiken, feesten of religieuze plechtigheden, zullen ook zijn kinderen lijden onder dit al te prozaïsche leven. Daarover schreef

donas la preĝejo, la tradiciaj moroj, la posedado de 'Dio' en la koro. Kiel kruele ofte suferas infano de senreligiulo, kiam ĝi vidas alian infanon, eble tre malriĉan, sed kun feliĉa koro, irantan en sian preĝejon, dum ĝi mem havas nenian gvidantan regularon, neniajn festojn, neniajn morojn! . . .
“[6]

Tria infano de Zamenhof naskiĝis en 1904. Ŝi estis filineto, kiu montriĝis tre frue pensema kaj memvola. La patro respektis ŝian karakteron. La knabineto ja rimarkis ĉion per okuletoj tre klarvidaj. Hejme sur vespera tablo estis teo kun tranĉaĵoj de ŝinko. Laŭ kredo izraela, tio estis peko kontraŭ Dio. Religio malpermesas uzi karnon porkan. Same ĉe katolikoj manĝi viandon vendrede. Sed la patro estis liberkreda. Kial?

En preĝejoj polaj sonoritis muzikado de l' orgenoj sub pentraĵoj flamkoloraj. Tie predikadis elokventaj pastroj, aludante al eterna gloro de l' martiroj pro patrujo kaj pro Kristo ambaŭ krucumitaj. Kial ne fariĝi pola kaj kristana? Tamen, en lernejo, kristaninoj turnis dorson al hebreaĵoj knabinetoj. Tiel ordonis iaj gepatroj ŝovinistaj. Amikecoj simplakoraĵoj estis disrompitaj. Mokaj vortoj sonis. Kie estis amo kaj nobleco? La filineto de Zamenhof silente ĵetis brakojn ĉirkaŭ lian kolon. La infano ekkomprenis lian grandan korsuferon. El tiaj malamemaj gepatroj multaj ne kredis la instruon kristan. Ili ŝatis nur la kadron eklezian. Ĉu do preferi ateismon?

“Oficiala senreligieco (kiu cetere, miksante nekredon je dogmoj kun nepra nekredo je Dio, ne por ĉiuj estas akceptebla) ne multe helpas al la forigo de la religia diseco inter homoj, ĉar ligi la homojn povas nur sameco “pozitiva”, sed ne “negativa”. Alproksimiĝas inter si nur tiaj du homoj, kiuj ambaŭ akceptis por si la samajn religiajn principojn en difinita formo “konkreta”; sed senreligiulo el unu religio kaj senreligiulo el alia religio restas ĉiam fremdaj al si reciproke, kiel antaŭe. Krom tio, senreligieco, kiu donas al la homo neniun pozitivan apogon, daŭras ordinare ne longe, kaj la filoj aŭ nepoj de senreligiulo ordinare revenas al ia el la ekzistantaj religioj, almenaŭ al ĝia eksteraĵo. Ĉiu konkreta religio, kia ajn ĝi estas, herediĝas senfine en maniero aŭtomata, sed abstrakta senreligieco ne povas esti heredata.” [7]

Zamenhof fingevoelig in een ongedrukt manuscript, dat ik pas na zijn dood vond op zijn schrijftafel:

“Een kind kan men niet voeden met abstracte theorieën en regels: het heeft behoefte aan indrukken en voelbare uiterlijkheden. Een kind van iemand die zich officieel ongelovig heeft verklaard, zal diep in zijn hart nooit het geluk en de warmte kennen die andere kinderen ervaren in de kerk, via de traditionele gebruiken, door het “God” in het hart voelen. Hoe gruwelijk is het lijden van een kind van een godsdienstloze, als het een ander, misschien minder begoed kind, ziet dat met een hart vol geluk naar de kerk gaat, terwijl het zelf geen enkele leidsregel, feest of gebruik heeft...” [6].

Zamenhofs derde kind werd geboren in 1904. Het was een meisje, dat al heel vroeg blijk gaf van diepzinnigheid en van een sterke wil. Vader respecteerde haar karakter. Het meisje merkte alles op met scherpziende oogjes. Op een keer waren er voor het avondmaal thuis thee en plakjes ham voorzien. Volgens het joodse geloof was dat een zonde tegen God. De godsdienst verbiedt het nuttigen van varkensvlees zoals bij katholieken het eten van vlees op vrijdag niet toegelaten is. Maar vader was een neutraal gelovige. Waarom?

In Poolse kerken klonk orgelmuziek onder schilderijen in vlammeende kleuren. Welbespraakte priesters preekten er, met verwijzing naar de eeuwige roem die martelaren gekruisigd voor het vaderland of voor Christus genoten. Waarom niet Pools en christen worden? Op school echter draaiden christelijke meisjes de joodse de rug toe. Zo werd het hen opgelegd door bepaalde chauvinistische ouders. Spontane vriendschappen werden afgebroken. Woorden van spot waren hoorbaar. Waar was de liefde en edelmoedigheid naartoe? Het dochttertje van Zamenhof legde in stilte haar armen rond zijn nek. Het kind begon zijn grote hartenpijn te doorzien. Velen van die haatdragende ouders geloofden niet in de christelijke leer. Ze wilden alleen het kerkelijke kader. Moesten ze dan niet voor atheïsme kiezen?

“Officiële areligiositeit (die overigens, door de combinatie van het weigeren te geloven in de dogma's met de absolute weigering om te geloven in een god, niet voor iedereen aanvaardbaar was) helpt niet echt om religieuze tegenstellingen tussen mensen op te heffen. Mensen verbinden kan alleen door “positieve” gelijkheid, niet door “negatieve”. Alleen die twee mensen komen nader tot elkaar, die beide voor zichzelf dezelfde godsdienstige principes hanteren in een bepaalde “concrete” vorm; maar een areligieuze uit een bepaalde godsdienst en een areligieuze uit een andere godsdienst blijven altijd vreemden voor elkaar, net als vroeger. Daarnaast is het zo dat areligiositeit, die de mens geen enkele steun geeft, normaal gezien niet lang duurt. Kinderen en kleinkinderen van een areligieuze kerens gewoonlijk terug naar een van de bestaande religies, tenminste naar de uiterlijkheden ervan. Elke concrete religie, wat die ook is, wordt eindeloos automatisch overgeërfd, maar een abstracte areligiositeit kan niet worden overgeërfd.” [7]

Een negatief atheïsme kan een mensenhart niet vullen. Voor hen die het geloof kwijt zijn, moet er een echt neutrale religie komen: warm, mooi, poëtisch en gebaseerd op mense-

Ateismo negativa ne povas plenigi homan koron. Por la personoj, kiuj perdis kredon, devas stariĝi vere neŭtrala religio, varma, bela, poezia, bazita sur homa frateco. Ateistoj aŭ serĉantoj al Dio ĉiugentaj, ĉiulandaj, kaj ĉiutempaj devas trovi tie komunan kuraĝigon al aŭskultado de l' konscienco, komunan proksimiĝon al granda Forto kaj Fonto de l' inspiro fratema. Kontraŭ neniu religio ĝi estu konstruita kaj ĉiuj kredantoj povu ankaŭ renkontiĝi tie, kiam ili deziras, ekster apartaj dogmoj. Fakte Zamenhof povus uzi la vorton "etiko" anstataŭ "religio", ĉar li nek volis, nek pretendis enkonduki novan kredon aŭ teologion.

"Lasante al ĉiu homo plenan liberecon havi tian internan kredon, kiu ŝajnas al li plej bona, ni proponas nur krei neŭtralan "eksteran kadron", kiu povus etike, more, kaj komunume unuigi inter si ĉiujn memstare pensantajn homojn, sendepende de tio, kia estas la filozofie-teologiaj kredoj aŭ hipotezoj de ĉiu el ili.

"Ni proponas starigi "neŭtrale-homan etikan regularon", kiu povus fari el la "homoj" homojn kaj forigus la abomenindan gentan ŝovinismon, kaj la malamon kaj maljustecon inter la gentoj; sed por ke tiu etika regularo ne restu efemera kaj tute senvalora, kiel multaj aliaj ĝisnunaj belaj teoriaj principoj, ni proponas doni al ĝi la formon de tute konkreta, por ĉiam fiksita, infanaĝe ensuĉebla, kaj aŭtomate heredebila religio." [8]

Tiun ĉi projekton Zamenhof intencis diskuti kun homaranoj okaze de la deka Universala Kongreso de l' Esperantistoj, okazonta en Parizo en aŭgusto 1914. Sed la ĉirkaŭa ŝovinismo timigis la parizajn organizantojn. Ili petegis Zamenhof ne kunvoki tian kunvenon, eĉ privatan, dum la Kongreso. Poste, ili ankaŭ ne konsentis presigi en la programa gazeto lian unuan invitleteron al postkongresa kunsido de homaranoj. Kion dirus la francaj naciistaj gazetoj, se ili vidus, ke l' aŭtoro mem de la lingvo iniciatas tian aferon? La ondo ŝovinista fariĝis tiel forta, ke ĉio simila danĝerigus eĉ la pacan bonvenon al fremdaj kongresanoj. Denove korvundita, sed ĉiam neofendema, Zamenhof komprenis.

Sed je kio do utilis la Krakova ekŝiĝo? Ĉu nur la morto igos lin libera disvastigi sian plenan penson? Tamen li decidis veturi al Parizo kaj diskuti kun amikoj pri aranĝo de speciala Kongreso en neŭtrala lando. Vojaĝe, en Kolonjo la milito lin haltigis la 30-an de julio. Dum plenaj noktoj pasadis trans la Rejno instrumentaroj al buĉado. La pontoj tremadis sub rajdado senhalta. En tuta Eŭropo pretiĝis junuloj al morto, patrinoj al ploroj. Odoro kadavra minacis aeron...

Tro malfrue. Tro malfrue... Io rompiĝis en koro Zamenhofa.

[6] *El projektata Alvoko al Kongreso por neŭtrale-homa religio.*

[7] *El manuskripto pli supre jam citita.*

[8] *El sama.*

[7] *El manuskripto pli supre jam citita.*

[8] *El sama.*

liĝe broederlijkheid. Atheïsten of godzoekers van alle volkeren, landen en tijden moeten daarin een gemeenschappelijke aanmoediging vinden om te luisteren naar hun geweten, een gemeenschappelijke toenadering tot de grote Kracht en tot de Inspiratiebron voor broederlijkheid. Die godsdienst mag tegen geen enkele andere religie gericht zijn en alle gelovigen van welke godsdienst ook moeten daar kunnen samenkomen, wanneer ze dat willen, zonder dogma's. Eigenlijk had Zamenhof het woord "ethiek" kunnen gebruiken i.p.v. "religie", want hij beoogde noch pretendeerde de introductie van een nieuw geloof of theologie.

"We willen elke mens de volledige vrijheid laten om het innerlijk geloof te belijden dat hem het best ligt, maar daarnaast reiken wij een neutraal "kader" aan, dat alle zelfstandig denkende mensen kan verenigen op het gebied van ethiek, gebruiken en gemeenschap en dat ongeacht de filosofisch-theologische overtuigingen of onderstellingen van elk van hen."

"Wij stellen voor om een "neutraal menselijke ethische regel" op te stellen, die van "mensen" mensen kan maken en een einde stellen aan het verfoeilijke chauvinisme tussen volkeren en aan de haat en het onrecht tussen volkeren; maar om te vermijden dat van die ethische regel niets anders overblijft dan iets vluchtigs en totaal waardeloos, zoals veel andere mooie theoretische principes tot nu toe, stellen wij voor om die de vorm te geven van een heel concrete, voor altijd vastgelegde, op kinderleeftijd absorbeerbare, en automatisch overerfbare religie." [8]

Dit project wou Zamenhof bespreken met "homaranoj" ter gelegenheid van het tiende Wereldcongres van de esperantisten, dat zou plaatshebben in Parijs in augustus 1914. Maar het heersende chauvinisme schrok de Parijse organisatoren af. Ze smeekten Zamenhof om een dergelijke bijeenkomst niet te laten plaatshebben tijdens het Congres, zelfs niet privé. Daarna stemden ze er ook niet mee in om zijn eerste uitnodiging tot een post-Congresbijeenkomst van de "homaranoj" af te drukken in het programmatijdschrift. Wat zouden de Franse nationalistische kranten zeggen als ze zouden zien dat zowaar de ontwerper van de taal initiatiefnemer was van de zaak? De golf van chauvinisme werd zo sterk dat alle dergelijke dingen het vreedzaam verwelkomen van vreemde congresgangers gevaarlijk zouden maken. Opnieuw in zijn hart geraakt maar onveranderlijk tactvol, had Zamenhof er begrip voor.

Maar wat was het nut dan geweest van het neerleggen van zijn functies in Krakau? Zou alleen de dood hem de vrijheid geven om al zijn overdenkingen te verkondigen? Toch besloot hij om naar Parijs af te reizen en met vrienden de organisatie van een speciaal Congres in een neutraal land te bespreken. Onderweg naar Parijs hield de oorlog hem tegen in Keulen op 30 juli. Nachtenlang staken tuigen bedoeld om te slachten de Rijn over. De bruggen trilden door het onophoudelijke gerol. In heel Europa maakten jongeren zich klaar voor de dood en bereidden moeders zich voor op verdriet. Een lijkengeur dreigde de lucht te vervangen...

Te laat. Te laat... Iets brak in het hart van Zamenhof.

Door de aanhoudende coronacrisis worden er momenteel nauwelijks fysieke Esperanto-bijeenkomsten gehouden. Maar esperantisten zijn creatief; de online initiatieven zijn niet te tellen. Veel organisatoren van dergelijke evenementen informeren hierover via de nieuwe website Eventa Servo. Neem zeker eens een kijkje!

WWW.EVENTASERVO.ORG

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo

Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

Belga Esperanto-Federacio (BEF): Kristin Tytgat, kristin.tytgat@skynet.be
www.esperanto.be/bef

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com
www.ilei.info

Verdaj Skoltoj

p/a Valère Doumont, Rue des Champs, 3 5060 Sambreville, tel.: 071 165 395 kaj 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net - www.verdajskoltoj.net

Association pour l'Espéranto.

p/a Jean-Pol Sparenberg, Ruelle de Thuin 20, BE-6540 Lobbes, tel.: 0475 27 23 19, jpsparenberg@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG) sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org - www.esperantobruselo.org/nl
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, sekretaris, Ineke Emmelkamp, Arubastraat 12, 9715 RW Groningen, tel.: +31 (0)50 5718842
sekretario@esperanto-nederland.nl
www.esperanto-nederland.nl/groepen

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Officejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org - www.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter: Nicky Janssen
Ondervoorzitter: Ivo Vercaemmen
Secretaris: Marc Cuffez
Penningmeester: Kevin De Laet
Bestuursleden: Piet Glorieux, Paul Peeraerts, Johan Van Eenoo

Contactadressen in Vlaanderen

www.esperanto.be/groepen

ANTWERPEN

Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00 www.esperanto.be/antwerpen
esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE

Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge, tel.: 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com
<https://paco-kaj-justeco.weebly.com>

GENT

La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoîtlaan 117, BE-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, gent@esperanto.be - www.esperanto.be/gent

KALMTHOUT

La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen, tel.: 03 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com
<https://laerikejo.wordpress.com>

KORTRIJK

La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201, BE-8610 Kortemark, tel.: 0472 25 79 18, piet.glorieux@gmail.com,
Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com
www.esperanto-kortrijk.info

LEUVEN

Esperanto 3000, Ivo Schenkel, Karekietenlaan 14, BE-3010 Kessel-Lo tel.: 016 89 04 80 kaj 0486 39 28 02 ivo.schenkel@telenet.be
www.esperanto3000.be

LIMBURG

Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be
www.esperanto.be/limburg

OOSTENDE

La Konko, Anne Brabant, Duinenstraat 74 /0201 BE-8400 Oostende, tel.: 059 44 82 50 anne.brabant@telenet.be
www.esperanto.be/oostende

ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK

TIENEN

Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA) Info: Bert Boon, Merelhof 8, BE-3300 Tienen, tel. en fax: 0472 73 48 30 bert.boon@skynet.be

www.esperanto.be/horizontaal

Giften vanaf 40,00 euro aan de VEB komen in aanmerking voor belastingvermindering.